

Lagrådsremiss

Några begravningsfrågor

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 3 november 2011

Stefan Attefall

Kjell Rempler
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås ändringar i begravningslagen (1990:1144). Ändringarna innebär att den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering förkortas till en månad.

I lagen tydliggörs vidare att en gravrätt kan upplåtas med begränsningar och att det i sådana fall är upplåtaren som ansvarar för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick. Det införs också bestämmelser om återupptagande och upplåtelse av återlämnad gravrätt.

Begravningsavgiften för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan görs fristående från kyrkoavgiften.

Det tydliggörs att länsstyrelsen ansvarar för tillsynen över begravningsverksamheten. För att kunna fullgöra tillsynsansvaret ges länsstyrelsen rätt att inspektera verksamhet och på begäran få de upplysningar, handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Kraven på de av länsstyrelsen förordnade begravningsombuden utökas och förtydligas.

Ändringarna i begravningslagen avseende begravningsavgift leder till följdändringar i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommund och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och skatteförfarandelagen (2011:000).

De ändringar som gäller begravningsavgiften föreslås träda i kraft den 1 januari 2013. Övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 mars 2012.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagförslag.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.....	11
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.....	13
2.4	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:000).....	14
3	Ärendet och dess beredning.....	15
4	Definitioner.....	16
5	Tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering.....	19
6	Gravrätt.....	23
6.1	Begränsad gravrätt.....	23
6.2	Återlämnande av gravrätt.....	25
7	Begravnings- och kyrkoavgift.....	27
8	Länsstyrelsernas tillsyn över begravningsverksamheten.....	29
9	Begravningsombud.....	33
9.1	Utökade krav på begravningsombud.....	33
9.2	Överklagande av beslut om förordnande av begravningsombud.....	40
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	41
11	Följdändringar i andra lagar.....	41
12	Konsekvenser.....	42
13	Författningskommentar.....	44
13.1	Förslaget till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	44
13.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.....	47
13.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.....	47
13.4	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:000).....	47

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
2. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund,
4. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:000).

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)

Häri genom föreskrivs i fråga om begravningslagen (1990:1144)

dels att 10 kap. 1–7 §§ ska betecknas 10 kap. 2–8 §§,

dels att 1 kap. 1 §, 5 kap. 10 §, 7 kap. 12, 20 och 26 §§, 9 kap. 2, 4 och 14 §§, de nya 10 kap. 2–8 §§, 11 kap. 8 § samt rubriken närmast före 10 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 7 kap. 8 § samt 10 kap. 1 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. **1 §¹**

I denna lag avses med

– *begravningsverksamhet*: de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser,

– *församling*: församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan,

– *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som *skall* anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,

– *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som *ska* anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,

– *begravningsplatser*: områden eller utrymmen som är behörigen anordnade för förvaring av avlidnas stoft eller aska och som har tagits i anspråk för detta ändamål, främst kyrkogårdar eller andra gravområden, minneslundar, kolumbarier eller urnmurar,

– *allmänna begravningsplatser*: sådana begravningsplatser som är anordnade av församlingar, av kommuner eller annars av det allmänna,

– *enskilda begravningsplatser*: andra begravningsplatser än allmänna,

– *gravrätt*: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts av den som förvaltar begravningsplatsen till någon för gravsättning,

– *kremering*: förbränning av stoftet efter en avliden person,

– *gravsättning*: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats *och placering* eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än

– *gravsättning*: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats *eller inom ett gemensamt gravområde utan bestämda gravplatser* eller utströende av aska i

¹ Senaste lydelse 1999:306.

begravningsplats, minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats,
– *gravanordningar*: gravvårdar och andra gravöverbyggnader, stenramar, staket eller andra liknande anordningar på en gravplats.

5 kap.

10 §²

Stoftet efter en avliden eller en dödfödd som avses i 2 kap. 3 § första stycket *skall* kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast *två månader* efter dödsfallet.

Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, *skall* Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som *anges* i 2 §.

Stoftet efter en avliden eller en dödfödd som avses i 2 kap. 3 § första stycket *ska* kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast *en månad* efter dödsfallet.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, *ska* Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som *avses* i 2 §.

7 kap.

8 §³

En gravrätt får upplåtas med begränsningar som avser bestämmande över gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt.

Vid upplåtelse av en begränsad gravrätt ska upplåtaren ha ansvar för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick.

12 §

Gravrätten får återlämnas till upplåtaren.

En gravrätt som har återlämnats får efter ansökan hos upplåtaren, inom 25 år efter gravsättningen, återupptas och upplåtas till någon som tillhör den personkrets som anges i 11 §.

² Senaste lydelse 2003:699.

³ Tidigare 8 § upphävd genom 1999:306.

20 §⁴

När en gravrätt *skall* anses återlämnad enligt 19 § är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 25 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

När en gravrätt *ska* anses återlämnad enligt 19 § *eller har återlämnats enligt 12 § första stycket* är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 25 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

Gravanordning behöver behållas bara om kostnaden för skötseln av gravplatsen betalas.

26 §

Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Första stycket gäller inte en gravrätt som har upplåtits med begränsningar enligt 8 §.

9 kap

2 §⁵

Begravningsavgiften *skall* betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

Om församlingen är huvudman skall avgiften för den som tillhör Svenska kyrkan enligt lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund räknas in i kyrkoavgiften.

Begravningsavgiften *ska* betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

4 §⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *föreskriver* på förslag av huvudmannen den avgiftssats enligt vilken *de som inte tillhör Svenska kyrkan skall betala begravningsavgift. Huvudmannen fastställer avgiftssats för dem som tillhör Svenska kyrkan.* I de fall en kommun är huvudman fastställer kommunen dock alltid avgifts-

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *får* på förslag av huvudmannen *meddela föreskrifter* om den avgiftssats enligt vilken *begravningsavgift ska betalas.* I de fall en kommun är huvudman fastställer kommunen dock alltid avgiftssatsen. Avgiftssatsen *ska* grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

⁴ Senaste lydelse 1999:306.

⁵ Senaste lydelse 1999:306. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

⁶ Senaste lydelse 1999:1268.

satsen. Avgiftssatsen skall grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Avgiftssatsen *skall* bestämmas på grundval av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen.

Avgiftssatsen *ska* bestämmas på grundval av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen.

14 §⁷

Svenska kyrkan *skall* på medium för automatisk databehandling underrätta regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om de avgiftssatser som föreslås gälla för det följande inkomståret. Sedan regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställt avgiftssatserna *för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall Svenska kyrkan* på samma sätt underrätta Skatteverket om de avgiftssatser som *skall* gälla för det följande inkomståret. *På samma sätt skall Svenska kyrkan till Skatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna.* Svenska kyrkan *skall* till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att fastställa en avgiftssats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna *skall* lämnas.

Svenska kyrkan *ska* på medium för automatisk databehandling underrätta regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om de avgiftssatser som föreslås gälla för det följande inkomståret. Sedan regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer *har* fastställt avgiftssatserna *ska* regeringen, *eller den myndighet som regeringen bestämmer*, på samma sätt underrätta Skatteverket om de avgiftssatser som *ska* gälla för det följande inkomståret. Svenska kyrkan *ska* till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att fastställa en avgiftssats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna *ska* lämnas.

⁷ Senaste lydelse 2003:699.

Bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter när kommun är huvudman finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

10 kap. Ombud

10 kap. Tillsyn⁸

1 §

Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten.

Länsstyrelsen har rätt att inspektera en verksamhet och på begäran få de upplysningar, handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

2 §⁹

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten *skall* länsstyrelsen förordna ett eller flera *ombud* att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten *ska* länsstyrelsen förordna ett eller flera *begravningsombud* att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

Till begravningsombud ska förordnas en för uppdraget lämplig och kvalificerad person. Vid bedömningen ska hänsyn särskilt tas till kunskaper inom ekonomi samt till kunskap om och förståelse för olika religioner, livsåskådningar och begravnings seder.

3 §¹⁰

Församlingen *skall* låta *ombudet* få tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten.

Församlingen *ska* låta *begravningsombudet* få tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten.

4 §¹¹

Ombudet har rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen, när frågor om begravningsverksamheten behandlas.

Begravningsombudet har rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen, när frågor om begravningsverksamheten behandlas.

⁸ Senaste lydelse 1999:306.

⁹ Senaste lydelse av tidigare 1 § 1999:306.

¹⁰ Senaste lydelse av tidigare 2 § 1999:306.

¹¹ Senaste lydelse av tidigare 3 § 1999:306.

5 §¹²

Ombudet skall kontrollera att sådant samråd som avses i 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen sker. *Ombudet skall* verka för att församlingen även i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Begravningsombudet ska kontrollera att sådant samråd som avses i 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen sker. *Begravningsombudet ska* verka för att församlingen även i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

6 §¹³

Om *ombudet* finner att det finns anledning att rikta någon anmärkning mot församlingens sätt att sköta begravningsverksamheten *skall* länsstyrelsen underrättas om detta.

Om *begravningsombudet* finner att det finns anledning att rikta någon anmärkning mot församlingens sätt att sköta begravningsverksamheten ska länsstyrelsen underrättas om detta.

7 §¹⁴

Ombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av församlingen och utgör en kostnad för begravningsverksamheten.

Begravningsombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av församlingen och utgör en kostnad för begravningsverksamheten.

8 §¹⁵

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om *ombuden* och den ersättning som de har rätt till.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om *begravningsombuden* och den ersättning som de har rätt till.

11 kap.

8 §¹⁶

Länsstyrelsens beslut *att förelägga vite* enligt 2, 3 eller 4 § får inte överklagas.

Länsstyrelsens beslut *om föreläggande som har förenats med vite* enligt 2, 3 eller 4 § *och länsstyrelsens beslut om förordnande av begravningsombud* enligt 10 kap. 2 § får inte överklagas.

¹² Senaste lydelse av tidigare 4 § 1999:306.

¹³ Senaste lydelse av tidigare 5 § 1999:306.

¹⁴ Senaste lydelse av tidigare 6 § 1999:306.

¹⁵ Senaste lydelse av tidigare 7 § 1999:306.

¹⁶ Senaste lydelse 1999:306.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013 i fråga om 9 kap. 2, 4 och 14 §§ och i övrigt den 1 mars 2012.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för dödsfall som har inträffat före den 1 mars 2012.

3. Den nya föreskriften i 11 kap. 8 § ska tillämpas på beslut om förordnande av begravningsombud som meddelas från och med den 1 mars 2012.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 a § i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2010/11:166 Föreslagen lydelse

4 a §²

Ett registrerat trossamfund som avses i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund är berättigat att under visst år (avgiftsåret) av staten uppbära avgift som avses i den lagen med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för de avgiftsskyldiga i trossamfundet enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen (0000:000) som fattades året före avgiftsåret, beräknat efter den eller de avgiftssatser som har bestämts för andra året före avgiftssåret.

Trossamfund som avses i första stycket är berättigat att under ett visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den eller de avgiftssatser som har beslutats för året och de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomster, som enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen som fattades det föregående året i fråga om kommunal inkomstskatt, har påförts de avgiftsskyldiga. Förskottet avräknas mot de avgifter, som trossamfundet har rätt att uppbära av staten på grundval av besluten om slutlig skatt under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör trossamfundets fordran hos staten enligt denna paragraf ska Skatteverket under samma år utanordna till trossamfundet med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid vardag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte ska medräknas. Är trossamfundets fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, ska vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalning ska ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av trossamfundets fordran, ska den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om avgift till registrerat trossamfund tillämpas på motsvarande sätt i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), om den

Vad som har sagts om avgift till registrerat trossamfund tillämpas på motsvarande sätt i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144). Det som

¹ Lagen omtryckt 1973:437. Senaste lydelse av lagens rubrik 1977:191.

² Senaste lydelse 2003:679.

inte enligt 3 § lagen om avgift till registrerat trossamfund ska räknas in i kyrkoavgiften. Det som sägs om trossamfund ska dock i stället gälla den församling eller kyrkliga samfällighet som är huvudman för begravningsverksamheten.

sägs om trossamfund ska dock i stället gälla den församling eller kyrkliga samfällighet som är huvudman för begravningsverksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund ska upphöra att gälla vid utgången av december 2012.

2.4 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:000)

Härigenom föreskrivs att 56 kap. 6 och 8 §§ skatteförfarandelagen (2011:000) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2010/11:165 Föreslagen lydelse

56 kap.

6 §

I beslut om slutlig skatt ska Skatteverket även bestämma storleken på följande skatter och avgifter:

1. skatt och avgift på de underlag som avses i 3 §,
2. skatt enligt 2 § lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,
3. begravningsavgift enligt 3. begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), *om* begravningslagen (1990:1144), *den inte ingår i avgiften enligt 5,*
4. avgift enligt 2 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,
5. avgift enligt lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund, och
6. egenavgifter enligt 3 kap. socialavgiftslagen (2000:980).

8 §

När den slutliga skatten bestäms gäller att

1. egenavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) beräknas med ledning av uppgifter om försäkringsförhållanden som lämnas av Försäkringskassan,
2. begravningsavgift enligt 2. begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), begravningslagen (1990:1144) som inte ingår i avgift enligt 3, beräknas med ledning av den avgiftssats som för beskattningsåret gäller för den fysiska personen enligt de uppgifter som har lämnats för den församling eller kommun som avgiften ska betalas till, och
3. avgift som avses i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund beräknas med ledning av den avgiftssats som för beskattningsåret gäller för den fysiska personen enligt de uppgifter som har lämnats av trossamfundet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 10 april 2008 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av vissa frågor på begravningsområdet (dir. 2008:39). Tilläggsdirektiv beslutades den 28 maj 2009 (dir. 2009:51). Utredningen antog namnet Begravningsutredningen.

I september 2009 överlämnade utredningen betänkandet "Några begravningsfrågor" (SOU 2009:79). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2011/686/PBB).

4 Definitioner

Regeringens förslag: Termen *gravsättning* ska definieras som ”placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats eller inom ett gemensamt gravområde utan bestämda gravplatser eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats”.

Regeringens bedömning: I lagen bör det inte införas några definitioner av de olika former av gravsättning som förekommer. Det bör vara en uppgift för huvudmännen för begravningsverksamheten att komma överens om hur olika former av gravsättning ska benämnas och hur allmänheten på lämpligt sätt ska informeras.

Utredningens förslag: Definitionen av termen *gravsättning* överensstämmer helt med utredningens förslag. Utredningen har därutöver föreslagit definitioner av uttrycken *begränsad gravrätt* och *andra begängelsemetoder* samt en ny definition av termen *kremering*. Vidare har utredningen föreslagit att de olika i dag förekommande gravskicken ska definieras i begravningsförordningen och att en bestämmelse om detta ska föras in i begravningslagen.

Remissinstanserna: Utredningens förslag till ny definition av termen gravsättning har inte närmare kommenterats av remissinstanserna. Där emot har förslaget att definiera gravskicken kommenterats. Några remissinstanser, bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen, stiftet i Härnösand, Linköping, Lund, Stockholm, Strängnäs, Visby* och *Växjö* samt *Håsjö kyrkliga samfällighet* och *Märsta församling* tillstyrker utredningens förslag och anför bl.a. att det är bra med en uppstramning av begreppen. *Diskrimineringsombudsmannen* välkomnar en ordning som ger den ökade mångfalden inom begravningsväsendet en rättslig reglering. *Sveriges begravningsbyråers förbund (SBF)* anför att det i dag råder total begreppsförvirring gällande gravskick och då det är begravningsbyråerna som kommer i kontakt med anhöriga i första läget, är det av största vikt att de gravskick som finns kan kommuniceras med de anhöriga. I dag får man enligt SBF vara väldigt påläst för att kunna förstå de olika gravskicken då de har olika namn men samma innebörd och tvärtom.

Andra remissinstanser är negativa till utredningens förslag. *Lomma församling* påpekar att det är viktigt att begreppen blir enhetliga och att lagens intentioner återspeglas i det dagliga livet på våra kyrkogårdar. Församlingen anser att det viktigaste är att begreppet begränsad gravrätt införs för att lösa problemen med nuvarande askgravplatser, men också för att möjliggöra nya gravskick i framtiden. Församlingen anser dock att förslagen till definitioner bör utredas ytterligare. *Kammarrätten i Stockholm* ställer sig tveksam till om ytterligare definitioner behövs, men om de behövs bör de anges i lag. *Stockholms kommun* anför att utredningens förslag om vilka gravskick som ska tillåtas i framtiden inte är tillräckligt väl utrett. Kommunen anser vidare att utredningen i samband med begravningsdefinitionerna inte klart skiljer mellan vad som är gravanläggningar och vad som är gravskick. De exempel på redan använda begrepp som definieras som gravskick täcker inte in de varianter som redan används i dag. Kommunen tror att det i framtiden finns behov av

många fler nya typer av gravanläggningar än de som tas med i utredningens förslag. *Malmö kyrkliga samfällighet* och *Uppsala kyrkliga samfällighet* avstyrker förslaget att införa en rad nya begrepp för gravskick i begravningsförordningen. Malmö kyrkliga samfällighet anser att risken då är uppenbar att det automatiskt bildas tidiga lösningar i regelverket, vilket i sig hindrar en utveckling av nya gravskick och medför att regelverket snabbt blir inaktuellt. Ansvaret för hur de olika gravskicken ska definieras och att dessa får en tvingande status mot begravningshuvudmannen bör enligt Malmö kyrkliga samfällighet tillföras branschorganisationerna. Uppsala kyrkliga samfällighet påtalar att en orsak är att det kan tillkomma ytterligare nya gravskick och nya benämningar som i så fall också måste föras in i begravningsförordningen. Det är bättre att i stället behålla en enkel reglering, så att begravningslagen och begravningsförordningen reglerar de grundläggande förutsättningarna för en gravrätt, dvs. hur den bildas, överförs och upphör samt vem som bestämmer om den. De lokala bestämmelserna för varje kyrkogård och gravområde får sedan reglera gravplatsens utformning, planeringsmöjligheter, kulturmiljö och annat sådant som kan motivera inskränkningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt. *Fonus* ifrågasätter den av utredningen valda lösningen när det gäller gravskicken. Man anser att regelsystemet blir svårt att överblicka för såväl huvudmännen som den enskilde. *Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer* anser att de definitioner av olika gravskick och gravanläggningar som anges i utredningen inte bör införas i begravningsförordningen. I stället bör upplåtelseformerna definieras i lagen enligt följande 1) med upplåtande av gravrätt, 2) med upplåtande av begränsad gravrätt, 3) utan gravrätt samt 4) anonym. Därmed ges de lokala begravningshuvudmännen frihet att själva besluta utifrån lokala behov och traditioner. Även *begravningsombudet i Sundsvall* och *Botkyrka församling* påtalar att det räcker att tala om gravplats med gravrätt, gravplats med begränsad gravrätt och anonym gravplats. Botkyrka församling anser att ett sätt att stävja den begreppsförvirring som råder, kan vara att länsstyrelsen ges uppgiften att godkänna benämningen på och definitionen av nya gravskick inom ett förvaltningsområde innan det tas i bruk.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Gravsättning

Av begravningslagens definition av termen gravsättning (1 kap. 1 § begravningslagen) följer att det finns tre typer av gravsättning: 1) placering av stoft eller aska på en bestämd gravplats, 2) placering eller utströende av aska i minneslund och 3) spridning av aska på annan plats än begravningsplats. Allteftersom människors önskemål om gravsättning har förändrats har dock nya former för gravsättning börjat användas. Dessa gravsättningsformer ligger delvis utanför lagens definition. Det handlar framförallt om placering av stoft eller aska i askgravlund (asklund), askgravplats och kistminneslund. I sådana fall är det fråga om kollektiva former för placering av stoft eller aska, men som inte är att betrakta som minneslund. För att dessa former av gravsättning ska om-

fattas av lagens definition av termen gravsättning bör definitionen vidgas och kompletteras med texten *placering av stoft eller aska inom ett gemensamt gravområde*. I takt med att nya gravskick växer fram är det viktigt att den ursprungliga formen av minneslund finns kvar som ett alternativ för de människor som vill ha den anonymitet det innebär att namnuppgifter saknas på platsen. Minneslund är ett gemensamt gravområde där askor grävs ner eller strös ut utan att namnuppgifter lämnas på platsen. Vid gravsättning i minneslund känner de anhöriga inte till platsen för gravsättningen.

Utredningen har vidare fört fram att tillämpningen av de nya gravsättningsformerna kan skilja sig åt från en huvudman till en annan. Det finns bl.a. oklarheter när det gäller den centrala frågan om huruvida upplåtelse sker med eller utan gravrätt samt vilka rättigheter och skyldigheter en gravrättsinnehavare har vid olika typer av upplåtelse. Utredningen har framfört att den osäkerhet och begreppsförvirring som råder inte är bra och i slutänden drabbar enskilda. I första hand riskerar anhöriga att drabbas på så sätt att man kanske väljer en gravsättningsform utifrån vissa förutsättningar som senare visar sig inte gälla. I vissa fall kan det även vara den avlidne själv som drabbas så till vida att eventuella önskemål om begravningssätt som han eller hon har uttryckt före sin död riskerar att inte bli uppfyllda.

Utredningen har som lösning på de identifierade problemen föreslagit att de olika formerna för gravsättning ska definieras i författning. Regeringen är dock inte övertygad om att definitioner på lag- eller förordningsnivå är lösningen. Samhället utvecklas hela tiden och nya influenser påverkar ständigt människors önskemål om formen för gravsättning. Genom att införa särskilda definierade gravsättningsformer i författning, riskerar dessa att uppfattas som de enda godkända gravsättningsformerna. Eftersom olika former för gravsättning utvecklas kontinuerligt, bör systemet i stället vara flexibelt och anpassningsbart till ändrade förhållanden. Det finns heller inte någon praktisk eller rättslig betydelse som ställer krav på att de olika gravsättningsformerna definieras i lag eller förordning. Det är inte gravsättningsformen i sig, utan frågan om gravrätt samt om gravrätten är förenad med någon form av restriktioner som får praktiska eller juridiska konsekvenser. Även om gravsättningsformerna inte bör definieras i författning finns det skäl att i lagen klargöra att en upplåtelse av gravrätt kan ske med begränsningar och i vilka avseenden detta får ske (se avsnitt 6.1).

I avsaknad av en rättslig reglering kan det finnas ett värde i att begravningshuvudmännen, gärna tillsammans med andra intressenter, kommer överens om vilka benämningar som ska användas och vilken innebörd de olika benämningarna ska ha, om de ska kunna upplåtas med gravrätt med eller utan begränsningar eller om fråga är om anonyma gravplatser. Det förtjänar att erinras om att det redan finns ett faktablad "Gröna Fakta 5/2005, Begrepp inom begravningsverksamheten" som har utgivits av Sveriges Begravningsbyråers Förbund, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer, Fonus, Svenska kyrkans församlingsförbund samt Movium, Sveriges Lantbruksuniversitet. Huvudmännen bör, tillsammans med övriga intressenter, även fortsättningsvis kunna enas om hur olika gravsättningsformer ska benämnas och vad de innebär, exempelvis genom utarbetande av gemensamma

definitioner – en manual för huvudmännen. Det är i detta sammanhang återigen angeläget att påpeka att det viktigaste är att det klart framgår huruvida de olika formerna för gravsättning som en huvudman erbjuder upplåts med gravrätt eller ingen rätt alls. Andra frågor såsom rätten att sätta blommor eller andra utsmyckningar regleras lämpligen, liksom i dag, i ordningsregler för begravningsplatsen. Denna ordning ger huvudmännen ett utrymme att själva utifrån lokala behov och traditioner ordna begravningsplatserna.

Övrigt

Utredningen har föreslagit definitioner av uttrycken *begränsad gravrätt* och *andra begängelsemetoder* samt en ny definition av termen *kremering*. Utredningens förslag att öppna upp lagstiftningen för godkännande av andra begängelsemetoder än kremering är intressant men kräver ytterligare överväganden innan det kan läggas till grund för en författningsändring. Behov av en ny definition av termen kremering behövs därför inte. Inte heller finns det ett behov av definition av uttrycket *begränsad gravrätt* (se i stället förslaget i avsnitt 6).

5 Tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering

Regeringens förslag: Den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering ska förkortas till en månad.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att det bör vara huvudmannen för begravningsverksamheten som ska få medge anstånd med gravsättning och kremering, om det finns skäl för det, i upp till två månader efter dödsfallet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnar det utan erinran. *Svenska kyrkan* anser att det är viktigt att bryta den rådande trenden med allt längre väntetider mellan dödsfall och begravning. *Värmlands läns landsting* anser att den föreslagna tidsfristen fortfarande är för lång. Med hänsyn till de förändringar av kroppen som kan uppstå redan efter en vecka trots kylanordningar, är det inte etiskt försvarbart att förvara den avlidna längre än maximalt 14 dagar. Fler remissinstanser bl.a. *Luleå stift* och *Stockholms stift* påtalar att om den föreslagna förändringen ska få önskvärt genomslag bör det krävas särskilda eller synnerliga skäl för att huvudmannen ska kunna medge anstånd. *Stockholms kommun* ställer sig tveksam till att man lagstiftar om att gravsättning och kremering ska ske inom en månad efter dödsfallet, särskilt om detta införs utan att det finns tillräckliga sanktionsmöjligheter eller fungerande uppföljningsregler. *Lomma församling* anser att anstånd med gravsättning eller kremering bör ges av Skatteverket och inte av en lokal kyrkogårdsmyndighet som utredningen föreslagit.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Stoftet efter en avliden eller en dödfödd ska, enligt 5 kap. 10 § första stycket begravningslagen (1990:1144), kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfallet. Skatteverket får dock, enligt bestämmelsens andra stycke, medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det. Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, ska Skatteverket, enligt tredje stycket i bestämmelsen, undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som i sista hand har att ordna med gravsättningen. Huvudregeln är, som framgår av bestämmelsens ordalydelse, att kremering eller gravsättning ska ske snarast möjligt. När bestämmelsen infördes genom 1990 års begravningslag uttalade departementschefen att det tidigare hade legat i sakens natur att stoftet efter en avliden person måste omhändertas skyndsamt men att utvecklade möjligheter att förvara stoftet under längre tid innebar en ökad risk för att kremering eller gravsättning i vissa fall kunde komma att fördröjas. Departementschefen ansåg att det därför behövdes en bestämmelse om när gravsättning av stoft eller kremering senast ska äga rum. Under lagstiftningsarbetet hade Socialstyrelsen ifrågasatt om inte tiden borde bestämmas till mindre än två månader. Som skäl härför anförde Socialstyrelsen att vissa frånstötande förändringar av kroppen uppstår redan efter en vecka trots kylanordningar, vilket motiverar balsamering, ett tungt arbete som dessutom medför smittorisker.

Departementschefen fann det angeläget att se till att stoft gravsätts eller kremeras skyndsamt och anförde vidare: ”I allmänhet äger också detta rum inom några veckor efter dödsfallet. Särskilt svårigheter för de efterlevande att kunna närvara vid gravsättningen leder dock ibland till att denna kan fördröjas, och i vissa fall kan omständigheterna vara sådana att dröjsmålet blir avsevärt. De varierande förhållandena medför att det i lagstiftningen bör anges en viss tid som vid förekomsten av särskilda skäl ska kunna förlängas. Den grundläggande bestämmelsen om den tid inom vilken stoft ska gravsättas eller kremeras bör bestämmas så att kravet på skyndsamhet understryks samtidigt som de efterlevande ges så god tid att ombesörja gravsättningen att de bara i undantagsfall ska behöva begära anstånd.”

I våra grannländer är tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering reglerad på olika sätt. I Norge sker gravsättning eller kremering normalt inom åtta dagar och i Danmark gäller samma sak. I Finland finns däremot ingen lagstadgad tidsgräns utan lagen anger att begravning ska ske utan onödigt dröjsmål.

Skatteverket får medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det (5 kap. 10 § andra stycket begravningslagen). Sådana särskilda skäl kan vara att ett tvisteförfarande har inletts, att en anhörig på grund av sjukdom är förhindrad att ordna med gravsättningen, att den avlidne har donerat sin kropp till forskningsändamål eller att polisundersökning har inletts beträffande kroppen.

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen ska huvudmannen utan kostnad för dödsboet bl.a. tillhandahålla lokal för förvaring och visning av stoftet.

Svenska kyrkans Församlingsförbund (Församlingsförbundet) rekommenderar sina medlemmar att fastställa taxor och ta betalt för förvaringstider som överstiger två månader. Detta görs också av vissa huvudmän, men långt ifrån av alla.

Vid sidan av Skatteverket har även huvudmannen för begravningsverksamheten uppgifter som syftar till att gravsättning eller kremering ska ske inom föreskrivna tider. Huvudmannen för begravningsverksamheten på den ort där den avlidne senast var folkbokförd ska på begäran medla mellan parterna, om de efterlevande inte kan enas om kremering eller gravsättning ska ske (5 kap. 3 § begravningslagen).

Enligt 5 kap. 11 § begravningslagen ska askan efter en avliden som har kremerats i Sverige gravsättas inom ett år från kremeringen. Den huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Sveriges Begravningsbyråers Förbund (SBF), som företräder delar av begravningsbyråbranschen, samt Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF) och Församlingsförbundet, som företräder huvudmännen för begravningsverksamheten, har i en framställan till Kulturdepartementet anfört att den genomsnittliga tiden mellan dödsfall och gravsättning, i november 2008 hade ökat med fem dagar till 18,8 dagar, jämfört med andra och tredje kvartalet 1997. Enligt förbunden är dock variationerna stora i landet och högst antal dagar har Stockholms län med 27,8 dagar. Stockholms kyrkogårdsförvaltning har, enligt framställan, uppgett att den genomsnittliga tiden i Stockholms kommun uppgår till 30,5 dagar. Enligt förbunden medför de allt längre förvaringstiderna att såväl bårhus, vilka sjukvårdshuvudmännen svarar för, som begravningshuvudmännens lokaler för förvaring och visning av stoftet behöver byggas ut, vilket i sin tur resulterar i högre kostnader för det allmänna med högre landstingsskatt och begravningsavgift som följd.

Hösten 2007 gjordes en undersökning av tiden mellan dödsfall och begravning i Stockholms stift. Bakgrunden var att det i medierna hade förekommit påståenden om långa väntetider i Stockholm mellan dödsfall och begravning. Undersökningen innebar att 64 kyrkoherdar i Stockholms stift fick frågor om den vanligaste tiden mellan dödsfall och begravning, vanligaste orsakerna till att det dröjer med begravning och hur snabbt församlingen kan erbjuda begravning. Svaren visade att de flesta församlingar har en väntetid på 3–4 veckor mellan dödsfall och begravning. Lång väntetid handlar i stor sett uteslutande om att anhöriga vill ha begravningsgudstjänst en fredag i en viss kyrka och med en viss präst och sedan minnesstund i församlingshemmet. Ofta är kravet på minnesstund i det anslutande församlingshemmet svårast att tillgodose med kort varsel. De flesta församlingarna svarade dock att de kan erbjuda begravningsgudstjänst inom en vecka till tio dagar.

Tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering

Det går inte att peka ut någon enskild faktor som medför att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering ökar, utan detta beror på en mängd olika samverkande faktorer. Det kan röra sig om allt från frågan inom vilken tid en begravningsceremoni kan erbjudas till anhörigas önskemål om tidpunkt och plats för ceremonin och vem som ska leda den. Även tillgången till lokal för minnesstund efter begrav-

nings-ceremonin påverkar tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering. Det förefaller även finnas en allmän acceptans för att det dröjer allt längre mellan dödsfall och gravsättning eller kremering. Med den nuvarande regleringen finns det de som bortser från huvudregeln om att gravsättning och kremering ska ske snarast möjligt och anser sig ha två månader till sitt förfogande. Det är därför angeläget att tiden förkortas så att en attitydförändring sker.

För att få en kortare tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering bör tiden däremellan bestämmas till en månad. En sådan förkortning av tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering bör leda till att behovet av balsamering minskar, vilket måste bedömas som positivt från såväl miljö- som arbetsmiljömässiga utgångspunkter.

Till stöd för arbetet med begravingar finns det s.k. Biskopsbrevet ”Begravingen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar”, från 2006. Detta brev syftar till att stimulera mer reflektion kring sätten att handla i samband med dödsfall och begraving och hur alla de som på olika sätt är delaktiga kan förhålla sig i sitt handlande. Biskopsbrevet föregicks av en omfattande diskussion där företrädare för stift, församlingar inklusive sjukhuskyrka, kyrkogårdschefer, begravningsbyråer, fackliga organisationer, Sveriges kristna råd och andra, varit delaktiga och brevet riktar sig till alla som deltar i processen kring en begraving. I biskopsbrevet anförts bl.a. följande: ”För att Svenska kyrkan genom sina församlingar skall kunna sköta sitt uppdrag och möta människor i ett av livets tyngsta skeden behövs lokala samtals- och erfarenhetsutbyten mellan alla grupper som är engagerade i begravnings-sammanhang. Många församlingar har redan ett pastoralt program för begraving. Syftet med detta biskopsbrev är att vara till stöd för vidareutvecklingen av arbetet med begravningspastoralen.” Begravningspastoralen är en lokal överenskommelse om hur anställda och förtroendevalda i församlingen/församlingarna avser att arbeta med begravningsfrågorna. Ett utökat samråd och samarbete mellan Svenska kyrkans församlingar, de kommuner som är huvudmän för begravningsverksamheten och landets begravningsbyråer i enlighet med vad som rekommenderas i biskopsbrevet kan förhoppningsvis bidra till en ordning som bättre stämmer överens med anhörigas önskemål samtidigt som det också kan bidra till att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering förkortas.

Anstånd

Även i fortsättningen ska det vara möjligt att få anstånd från tidsfristen för gravsättning eller kremering. Den förkortning av tiden som föreslås ovan kommer även sannolikt att medföra att antalet anståndsärenden ökar. För närvarande är det Skatteverket som beslutar om anstånd och som också ska undersöka anledningen till eventuella dröjsmål.

Utredningen har föreslagit att det bör vara huvudmannen för begravningsverksamheten som ska kunna medge anstånd med gravsättning eller kremering, om det finns särskilda skäl för det, i upp till två månader efter dödsfallet. Utredningens förslag i denna del har inte kommenterats närmare av remissinstanserna. Även om förslaget är intressant är det oklart hur ett sådant beslut skulle följas upp liksom risken för att huvudmannen

och Skatteverket skulle kunna göra olika bedömning av samma skäl för anstånd. Regeringen avser att återkomma i frågan om uppföljning och tillsyn av anståndsärenden. Skatteverket bör även framöver vara den myndighet som ska besluta om anstånd och undersöka anledningen till eventuella dröjsmål.

Liksom tidigare ska särskilda skäl krävas för anstånd. Sådana särskilda skäl kan vara att ett tvisteförfarande har inletts, att en anhörig på grund av sjukdom är förhindrad att ordna med gravsättningen, att den avlidne har donerat sin kropp till forskningsändamål eller att polisundersökning har inletts beträffande kroppen. Däremot bör inte anhörigas förhinder att delta i begravningsceremonin eller särskilda önskemål om präst eller lokal utgöra skäl för anstånd.

6 Gravrätt

6.1 Begränsad gravrätt

Regeringens förslag: En gravrätt ska kunna upplåtas med begränsningar som avser bestämmande över gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Vid upplåtelse av en begränsad gravrätt ska det vara upplåtaren som har ansvar för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningen har dock föreslagit en särskild definition av uttrycket *begränsad gravrätt*.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte kommenterat utredningens förslag. *Stockholms kommun* välkomnar utredningens förslag till ny upplåtelseform benämnd begränsad gravrätt, men anser dock att denna borde ges en mer flexibel definition. Upplåtaren borde via ordningsregler för gravkvarter få fastställa de exakta reglerna. Vidare anser kommunen att det av begravningslagen på ett bättre sätt bör framgå att även begränsad gravrätt innefattas när det i lagen står gravrätt. *Lomma församling* tillstyrker utredningens förslag beträffande begränsad gravrätt. Det är enligt församlingen viktigt att begreppen blir enhetliga och lagens intentioner implementeras i det dagliga livet på våra kyrkogårdar. Med en gemensam och lagfäst begreppsapparat blir det lättare för allmänheten och kyrkogårdsförvaltningarna att veta vad som gäller. *Karlstads stift* ser inga hinder mot att uttrycket "begränsad gravrätt" förs in i begravningslagen i enlighet med de definitioner och krav som utredaren föreslår. *Malmö kyrkliga samfällighet*, *Uppsala kyrkliga samfällighet* och *Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF)* tillstyrker att uttrycket begränsad gravrätt förs in i begravningslagen. *Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer* anser att det i begravningslagen ska anges att upplåtelseformer med gravsättning av kistor och askurnor kan göras med upplåtande av gravrätt, med upplåtande av begränsad gravrätt, utan gravrätt samt anonymt. Den lokala begravningshuvudmannen ges därmed frihet att själv besluta utifrån lokala behov och traditioner om exempelvis benämning av de olika grav-

anläggningarna. *Fonus* anser att det saknas grund för att införa uttrycket begränsad gravrätt. Det är av rättssäkerhetsskäl mer angeläget att stärka den redan befintliga termen gravrätt.

Skälen för regeringens förslag

Gravrätt

Innehavare av en allmän begravningsplats har en skyldighet att bereda dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen eller kommunen en gravplats eller motsvarande. Skyldigheten omfattar även vissa dödfödda. En bestämd gravplats upplåts med gravrätt.

Gravrätten definieras i 1 kap. 1 § begravningslagen som ”den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts av den som förvaltar begravningsplatsen till någon för gravsättning”. Gravrätten är en klart avgränsad rätt som inte är förenad med andra rättsverkningar än dem som följer av begravningslagstiftningen.

Bestämmelserna om gravrätt finns i 7 kap. begravningslagen. Gravrättsinnehavaren antecknas i gravboken, har rätt att få ett gravbrev (7 §) och har rätt att utöva gravrätten. Det enda undantaget från den regeln är att om gravrättsinnehavaren har avlidit har den som ordnar med gravsättningen tillfälligt samma befogenheter som gravrättsinnehavaren när det gäller åtgärder som har samband med gravsättningen (1 §). Gravrättsinnehavaren måste ha gett sitt medgivande innan upplåtaren får utföra ändringar på gravplatsen. I vissa fall får dock nödvändiga förändringar utföras utan samtycke. Gravrättsinnehavaren har i sådant fall rätt att få underrättelse i efterhand (30–31 §§). Gravrättsinnehavaren har vidare rätt att bestämma vem eller vilka som får gravsättas inom gravplatsen. Om det är fråga om flera gravrättsinnehavare och dessa inte kan komma överens beslutar dock upplåtaren om gravsättningen enligt särskilda turordningsregler (21–23 §§). Efter tillstånd från upplåtaren har gravrättsinnehavaren rätt att förse gravplatsen med en gravanordning. Vidare har gravrättsinnehavaren rätt att besluta om utsmyckning och ordnande i övrigt. Gravrättsinnehavaren har rätt att förnya gravrätten när den löper ut, upplåta gravrätten, förordna om gravrätten och återlämna denna till upplåtaren (1 § och 9–12 §§). Gravrättsinnehavaren har också skyldigheter, framför allt att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick (3 §).

En gravrätt får upplåtas för viss tid, minst 15 och högst 50 år, eller för alltid (5 §). Om någon upplåtelse tid inte har bestämts är tiden 25 år (6 §). I begravningsavgiften ingår gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under 25 år. Vid förnyad upplåtelse av gravrätt får en avgift tas ut av gravrättsinnehavaren om förnyelsen inte har samband med ny gravsättning (9 kap. 6 och 9 §§).

Begränsad gravrätt

Redan i dag finns det gravrätter som upplåts med begränsningar. Det gäller till exempel gravsättning i kolumbarier och urnmurar. Även utströende av aska i minneslund är en begränsad upplåtelse. I takt med framväxten av nya former för gravsättning, som är förenade med en gravrätt

men där denna upplåts med begränsningar, har behovet uppkommit att i lagen tydliggöra att en gravrätt kan upplåtas med begränsningar. De begränsningar som det handlar om är såväl rättigheter och skyldigheter som annars följer med gravrätten.

De begränsningar som är aktuella gäller i huvudsak gravanordning och rätten att smycka gravplatsen. Frågan om huruvida det är lagligen möjligt för huvudmännen att genom avtal inskränka de rättigheter som begravningslagen ger en gravrättsinnehavare har diskuterats inom branschen. Det finns i och för sig inget som hindrar en upplåtare att begränsa gravrätten – så sker ju redan i dag – men för tydlighets skull bör detta framgå av lagen. Av den nya regleringen bör framgå i vilket avseende gravrätten får begränsas, liksom gravrättsinnehavarens skyldigheter.

Vid upplåtelse av en begränsad gravrätt bör upplåtaren ha ansvaret för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick. Upplåtaren bör få bestämma gravanordningens utseende och beskaffenhet samt även över gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt.

De nya bestämmelserna bör gälla för dödsfall som har inträffat efter lagens ikraftträdande, se avsnitt 10.

6.2 Återlämnande av gravrätt

Regeringens förslag: En gravrätt som har återlämnats ska få återupptas och upplåtas till någon som genom släktskap eller på något annat sätt har en nära anknytning till den tidigare gravrättsinnehavaren eller till någon som är gravsatt inom gravplatsen. En ansökan om återupptagande och upplåtande ska göras hos upplåtaren inom 25 år från den senaste gravsättningen.

Upplåtarens skyldighet att behålla gravplatsen under minst 25 år från den senaste gravsättningen ska gälla även i de fall när gravrättsinnehavaren återlämnar gravrätten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte särskilt kommenterat förslaget. *Hovrätten för västra Sverige* ifrågasätter om ett återfående av återlämnad gravrätt kommer att ha en sådan omfattning i praktisk tillämpning att en rättslig reglering är påkallad. *Glanshammars församling* instämmer i utredningens förslag att den som är nära anhörig bör kunna återfå en återlämnad gravrätt. *Stockholms kommun* anser att utredningens förslag angående rätten att återfå en återlämnad gravrätt även borde gälla när upplåtaren inte hittar någon gravrättsinnehavare som vill förnya gravrätten, när dödsboet inte anmäler en ny gravrättsinnehavare och gravrätten därigenom upphör samt när gravrätten förverkas. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* konstaterar att antalet tvister kring begravningsfrågor ökar och att en del av förklaringen kan vara nya familjekonstellationer där efterlevande saknar nära relationer till varandra. Utredarens förslag är bra ur den aspekten.

Skälen för regeringens förslag: Vid gravrättsinnehavarens död finns detaljerade bestämmelser om vem gravrätten ska övergå till. Situationen

är däremot annorlunda om en gravrätt återlämnas medan gravrättsinnehavaren är i livet. Någon undersökning av om andra släktingar skulle kunna vara intresserade av att överta gravrätten görs då inte. Gravrättsinnehavaren återlämnar graven till upplåtaren, vilket leder till att gravrätten upphör. I bland förekommer det att någon som har fått vetskap om att en gravrätt har återlämnats vänder sig till upplåtaren och vill bli gravrättsinnehavare för den återlämnade graven. Någon uttrycklig bestämmelse om rätten att få återuppta en återlämnad gravrätt finns inte i dag. Då det inte kan uteslutas att någon ur den personkrets som vid en gravrättsinnehavares död har rätt att överta gravrätten kan vara intresserad av att återuppta gravrätten, bör en sådan möjlighet föras in i lagen.

Rätten att ansöka om att få återuppta en återlämnad gravrätt bör dock inte vara oinskränkt i tiden. I begravningslagen finns en bestämmelse om att en gravrätt som ska anses återlämnad på grund av gravrättsinnehavarens död ska hållas fredad under 25 år från senaste gravsättningen. Bestämmelsens ordalydelse ger inte något stöd för att fredningstiden gäller även i de fall då en gravrätt återlämnas medan gravrättsinnehavaren är i livet. I praktiken tillämpas bestämmelserna dock ofta så att fredningstiden gäller även i dessa fall. Detta bör dock klargöras i lagen. Om någon vill ansöka om att få återuppta en återlämnad gravrätt så bör det ske inom fredningstiden. Efter ansökan prövar upplåtaren om gravrätten ska återupptas och upplåtas till sökanden eller sökandena. Rätten till ny upplåtelse bör förbehållas samma personkrets som en gravrätt i dag kan gå över till efter gravrättsinnehavarens död, dvs. någon som genom släktskap eller på annat sätt har en nära anknytning till den tidigare gravrättsinnehavaren eller till någon som är gravsatt inom gravplatsen. Om flera skulle ansöka om att återfå gravrätten och de är överens om att alla vill vara gravrättsinnehavare så är det inte något som hindrar att flera blir gravrättsinnehavare. Är de inte överens bör turordningsreglerna i 7 kap. 23 § begravningslagen kunna tillämpas analogt.

Om en gravrättsinnehavare återlämnar en gravrätt och sedan ångrar sig när han eller hon får veta att en släkting har övertagit gravrätten har den tidigare gravrättsinnehavaren inte någon möjlighet att ansöka om att återfå gravrätten.

Det bör inte införas någon skyldighet att efterforska om det finns någon släkting som vill överta gravrätten. Däremot kan det vara lämpligt att upplåtaren på gravplatsen markerar att gravrätten har återlämnats. På så sätt kan eventuella släktingar få kännedom om återlämnandet och höra av sig till upplåtaren med frågor samt få information om tillvägagångssätt för att ansöka om att få överta gravrätten.

Det bör betonas att i de fall gravrätten återupptas och övergår till en ny innehavare ska det göras enligt de regler som gäller vid tidpunkten för återupptagandet.

7 Begravnings- och kyrkoavgift

Regeringens förslag: Begravningsavgiften för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan ska vara fristående från kyrkoavgiften. Begravningsavgiften ska beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, både för dem som är och för dem som inte är medlemmar i Svenska kyrkan.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Alla som är folkbokförda i Sverige är skyldiga att betala en inkomstrelaterad begravningsavgift (9 kap. 1 och 3 §§ begravningslagen). För medlemmar i Svenska kyrkan räknas begravningsavgiften in i kyrkoavgiften (9 kap. 2 § andra stycket begravningslagen samt 2 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund). I praktiken finns en uppgift på skattsedeln där det framgår hur stor andel av kyrkoavgiften som utgörs av begravningsavgift.

Bestämmelserna om att begravningsavgiften ska räknas in i kyrkoavgiften för Svenska kyrkans medlemmar tillkom som ett led i statkyrkareformen. Mot bakgrund bl.a. av att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader ska särredovisas framstår bestämmelserna inte längre som ändamålsenliga. En separation av begravningsavgiften från kyrkoavgiften skulle på ett tydligt sätt markera att begravningsverksamheten är helt fristående från kyrkans övriga verksamhet. Det skulle också göra det lättare att jämföra begravningsavgiftens storlek för medlemmar och icke-medlemmar.

Från Svenska kyrkans sida har det framförts önskemål om att en separation bör göras av begravningsavgiften från kyrkoavgiften. Som skäl för det har bl.a. anförts att det händer att personer som begär utträde från Svenska kyrkan tror att de i och med det även slipper att betala begravningsavgiften eftersom den ingår i kyrkoavgiften. 2005 års kyrkomöte anförde mot den bakgrunden att det vore bättre om begravningsavgiften behandlades på samma sätt för alla skattskyldiga. Kyrkomötet uppdrog därför åt kyrkostyrelsen att hos regeringen verka för att lagstiftningen ändras så att begravningsavgift för kyrkotillhöriga inte ska räknas in i kyrkoavgiften utan behandlas på samma sätt för alla skattskyldiga (Kyrkostyrelsens skrivelse 2007-02-22 samt motion 2005:7 och 2005:31, Kyrkorättsutskottets betänkande 2005:3 samt Kyrkomötets beslut i protokoll den 28 oktober 2005).

För att åstadkomma denna förändring bör 9 kap. 2 § andra stycket begravningslagen upphävas. Vidare bör 2 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund upphävas. En justering av vissa bestämmelser i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m. och i den kommande skatteförfarandelagen (se prop. 2011/12:10) behöver också göras som en följd av att de nämnda bestämmelserna upphävs.

Vid en separation av begravningsavgiften från kyrkoavgiften är det lämpligt att ha ett gemensamt system för fastställande av begravningsavgifter. I dag fastställer Kammarkollegiet begravningsavgiftssatsen för

begravningsavgift för icke-medlemmar vilket framgår av 2 § förordningen (1999:729) om begravningsavgift. För medlemmar i Svenska kyrkan fastställs avgiftssatsen för kyrkoavgiften, som i dag inkluderar begravningsavgiften, av huvudmännen. Om regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ges möjlighet att besluta om avgiftssatsen skulle det inte längre finnas risk för att det fastställs olika begravningsavgiftssatser för medlemmar och icke-medlemmar. Uppgiften att föreskriva en begravningsavgiftssats för varje huvudman bör även fortsättningsvis ligga hos Kammarkollegiet. Till följd av detta finns inte längre något behov av att Kammarkollegiet ska rapportera avgiftssatserna till Svenska kyrkan, som sedan ska rapportera till Skatteverket. Av förenklingskäl bör därför Kammarkollegiet rapportera avgiftssatserna direkt till Skatteverket. Vidare finns inte något behov av att Svenska kyrkan lämnar de ytterligare uppgifter till Skatteverket som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna. Huvudmännen bör även fortsättningsvis ha ett avgörande inflytande på avgifterna genom att avgiftssatsen fastställs på förslag av huvudmännen. För att åstadkomma denna föreslagna förändring bör 9 kap. 4 § och 14 §§ begravningslagen omformuleras.

Begravningsavgifterna fastställs med utgångspunkt i de faktiska kostnaderna för begravningsverksamheten, något som medför att avgiftssatsen varierar mellan olika huvudmän. Begravningsavgiften betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd. Utredningen föreslog att avgiftssatsen för begravningsavgiften ska vara densamma inom en kommun. Enligt utredningen skulle det vara ett första steg i en omorganisation inom Svenska kyrkan som ska resultera i en verksamhet med en begravningshuvudman per kommun. Bakgrunden till förslaget var att utredningen ville uppnå ett mer rättvist system där begravningsavgiften inte varierar inom en kommun. Varje huvudman sätter sin avgift så att det täcker deras utgifter för begravningsverksamheten. Huvudorsakerna till variationerna i begravningsavgiften är befolkningsunderlaget och skatteunderlaget.

I detta sammanhang bör noteras att Folkbokföringsutredningen har föreslagit att församlingsbegreppet ska utmönstras ur folkbokföringen, SOU 2009:75. Utredningens förslag innebär att personer inte längre genom folkbokföringen kommer att kunna hänföras till en viss församling. Om förslaget genomförs kommer det att påverka förfarandet vid uttag av både begravnings- och kyrkoavgifterna. Utredningens förslag bereds för närvarande vidare inom Regeringskansliet.

Det är eftersträvansvärt att effektivisera och se över begravningsverksamheten. Svenska kyrkan arbetar aktivt med att se över sin egen organisation och tillsatte 2008 den s.k. Strukturutredningen med det övergripande syftet att skapa bästa möjliga förutsättningar för församlingarna att fullgöra sina grundläggande uppgifter. Den 1 april 2011 lämnade Strukturutredningen sitt betänkande Närhet och samverkan, Svenska kyrkans utredningar 2011:2. I detta betänkande föreslås en förenklad organisation och ledning för landets församlingar. Strukturutredningens förslag kan komma att få inverkan på enheterna för både begravningsverksamhet och begravningsavgift. Förslaget ska nu remissbehandlas. Strukturutredningen har föreslagit att de föreslagna förändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2014.

Regeringen vill inte mer än nödvändigt föregripa Svenska kyrkans eget arbete. Detta med respekt för det principbeslut som riksdagen beslutade om med anledning av propositionen 1995/96:80 om Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. Regeringen följer dock utvecklingen i denna fråga med stort intresse.

8 Länsstyrelsernas tillsyn över begravningsverksamheten

Regeringens förslag: Länsstyrelsen ska ansvara för tillsynen över begravningsverksamheten. För att fullgöra sitt tillsynsansvar ska länsstyrelsen få rätt att inspektera verksamhet och på begäran få de upplysningar, handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som har kommenterat förslaget är positiv till att länsstyrelsernas tillsynsansvar tydliggörs m.m. *Göteborgs kyrkliga samfällighet* och *Göteborgs stift* framför att länsstyrelsens tillsyn helt och hållet bör utövas genom begravningsombuden eftersom det känns naturligt och förslaget att länsstyrelserna ska ha en egen tillsynsverksamhet verkar överdrivet – särskilt som ombudens kvalifikationer skärps.

Många remissinstanser, däribland *Riksrevisionen*, *Länsstyrelserna i Dalarna*, *Skåne* och *Stockholms län*, *Lunds stift*, *Skara stifts domkapitel*, *Bollnäs-Ovanåkers kyrkliga samfällighet*, *Norrköpings kyrkliga samfällighet*, *Landskrona församling* och *Föreningen Sveriges kyrkogårdschef* har kommenterat förslaget att koncentrera länsstyrelsernas tillsynsverksamhet till ett fåtal länsstyrelser. En majoritet är positiv till en sådan reform. Några instanser, däribland *Stockholms kommun*, *Luleå stift*, *Lomma församling*, *länsstyrelserna i Skåne*, *Stockholm* och *Jämtlands län*, *Kyrkokamerala föreningen* samt *Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund* lyfter i sammanhanget fram frågan att det är viktigt att länsstyrelserna tilldelas tillräckliga resurser för tillsynsverksamheten. Vissa instanser, bl.a. *Kammarkollegiet*, *kyrkliga samfälligheterna i Borås*, *Malmö*, *Sollefteå-Boteå* och *Ulricehamn* samt *Värmdö församling* vill gå ännu längre, genom att lägga all verksamhet på en länsstyrelse alternativt på Kammarkollegiet. *Kammarkollegiet* delar utredningens analys om att begravningsverksamheten är en sådan verksamhet som är lämplig att koncentrera för att få en enhetlig tillämpning och upprätthålla kompetensen, men anser inte att den fördelning av resurser mellan sju länsstyrelser, som utredningen föreslår, är tillräcklig för att upprätthålla den kompetens och enhetlighet som är önskvärd i dessa frågor. Kollegiet anser vidare att tillsynen över begravningsverksamheten måste förbättras och att tillsynsuppdraget och övrig verksamhet bör flyttas över till Kammarkollegiet, eftersom kollegiets verksamhet har sådana tydliga beröringspunkter med detta uppdrag. Även *Länsstyrelsen i Gotlands län* anför att då utredningen konstaterar att Kammarkollegiet i

dag har ansvaret för flera olika begravningsfrågor är det naturligt att utbildningsansvaret för begravningsombuden också åvilar Kammarkollegiet. *Länsstyrelsen i Gotlands län* anser även att det ska införas krav på årliga inspektioner av begravningsombuden.

De remissinstanser som är negativa till förslaget om att koncentrera verksamheten, exempelvis *Luleå stift*, *Lycksele församling*, *Länsstyrelsen i Norrbotten*, *Uppsala kyrkliga samfällighet* och *Visby Domkyrkoförsamling*, pekar främst på vikten av lokalkännedom och de speciella förhållanden som råder på vissa håll i Sverige, t.ex. i Norrbotten.

Karlstads stifts principiella uppfattning är att länsstyrelserna bör åläggas det fulla ombuds- och tillsynsansvaret, dvs. en avveckling av systemet med lekmän som begravningsombud och lägger uppdraget att vara allmänhetens begravningsombud på länsstyrelserna. Stiftets uppfattning är att det underlag beträffande begravningsombuden och deras verksamhet som utredningen har tagit fram, entydigt visar att systemet med begravningsombud bör avskaffas. Vid en sådan reform bör arbetsinsatsen för varje länsstyrelse bli tillräckligt stor för att bibehålla begravningsfrågorna vid samtliga länsstyrelser. En fördel med detta skulle vara en bättre närhet mellan länsstyrelserna och huvudmännen.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

I dag utövar länsstyrelserna tillsyn över begravningsverksamheten genom att de utser begravningsombuden, följer deras verksamhet samt tar emot och granskar deras årsberättelser. Vidare kan länsstyrelserna, om ett begravningsombud inte fullgör sin uppgift på ett tillfredsställande sätt, entlediga ombudet (52 § begravningsförordningen). Utöver den tillsyn som länsstyrelserna utövar genom ombuden har i förarbetena till begravningslagen också framhållits att länsstyrelserna har ett eget ansvar för att begravningsverksamheten sköts enligt lag. Enligt förarbetena följer tillsynsansvaret indirekt av länsstyrelsernas möjligheter att vid vite förelägga en huvudman att fullgöra sina skyldigheter enligt begravningslagen. Vidare följer att systemet med begravningsombud således inte ska ses som en ersättning för länsstyrelsernas övergripande tillsynsansvar utan som en förstärkning av detta. Något skäl att, utöver systemet med begravningsombud, förstärka eller förtydliga länsstyrelsernas tillsynsansvar förelåg inte enligt regeringen (prop. 1998/99:38 s. 129 ff.).

Riksrevisionen har i rapporten "Begravningsverksamheten – förenlig med religionsfrihet och demokratisk styrning?" (RiR 2006:7) granskat huruvida länsstyrelserna bedriver sin tillsyn över begravningsverksamheten i enlighet med kraven i begravningslagen och begravningsförordningen. Riksrevisionen konstaterade i rapporten att det finns skillnader i hur länsstyrelserna hanterar sina åligganden, men att inte någon kan sägas göra det på ett tillfredsställande sätt. Länsstyrelserna gör med få undantag ingen egen prövning av kommunernas förslag till ombud. Berättigade frågor rörande jäv eller kompetens om de föreslagna ombuden riskerar därför att inte bli ställda. Även länsstyrelsernas granskning av ombudens årsberättelser brister i flera avseenden. De inkomna års-

berättelserna går igenom på ett mycket summariskt sätt och även om årsberättelserna saknar svar på de frågor som ställs begärs inga kompletteringar. Det betyder att länsstyrelserna inte utnyttjar årsberättelserna för att följa ombudens verksamhet och inte heller för att skapa sig en bild av begravningsverksamheten i länet. Även i övrigt tar länsstyrelserna sällan kontakt med de ombud vilkas årsberättelser tyder på att de inte fullt ut genomför de uppgifter som begravningslagen och begravningsförordningen ålägger dem. Länsstyrelserna följer normalt inte heller upp de fall där ombuden riktar kritik mot huvudmännens sätt att sköta verksamheten. Ombuden är särskilt ålagda att underrätta länsstyrelsen om det finns anledning att anmärka på verksamheten. En annan slutsats som Riksrevisionen drar i rapporten är att länsstyrelserna inte bedriver någon egen tillsyn av begravningsverksamheten i de avseenden som ombuden har att bevaka. Redan genom begränsade egna tillsynsinsatser hade länsstyrelserna kunnat få både en tydligare bild av begravningsverksamheten och ett gott underlag för att bedöma hur deras stöd till och dialog med ombuden behöver utvecklas.

Inom ramen för det arbete som har legat till grund för rapporten ”Länsstyrelsernas tillsyn – dagsläge, möjliga förbättringar, framtidsutsikter” (Fi 2008/3093) fick länsstyrelserna möjlighet att kommentera Riksrevisionens rapport. Länsstyrelserna framförde då att, såvitt avser begravningsombudens verksamhet och länsstyrelsernas tillsyn däröver, så får Riksrevisionens beskrivning anses utgöra en i stort sett korrekt beskrivning av de förhållanden som rådde under den period då granskningen utfördes. Däremot ifrågasattes Riksrevisionens uppfattning att länsstyrelserna ska utöva tillsyn på två sätt, dels genom ombuden, dels genom egen tillsyn. Länsstyrelsernas uppfattning är att länsstyrelsernas tillsyn över begravningsverksamheten i huvudsak utförs genom begravningsombuden. Vidare framfördes att det bland länsstyrelserna generellt råder en viss frustration över att länsstyrelsernas tillsynsansvar över begravningsverksamheten i såväl lagstiftning som förarbeten är tämligen otydligt formulerat. Visserligen kan, ansågs det, länsstyrelsernas rätt att förelägga vite i någon mån tolkas som att länsstyrelserna indirekt har ett allmänt tillsynsansvar. Så länge annat inte anges torde det dock vara upp till varje länsstyrelse att avgöra hur tillsynen ska utövas. Slutligen angavs att några mer långtgående tillsynsinsatser får anses uteslutna i avsaknad av uttryckligt lagstöd.

Omfattningen av tillsynsansvaret

Samhället har ett ansvar för att begravningsverksamheten fullgörs på ett tillfredställande sätt. Människor har, oavsett om de är medlemmar i Svenska kyrkan eller inte, rätt att förvänta sig att begravningsverksamheten sköts enligt gällande regelverk. För att kunna garantera detta är det av största vikt att det finns en tillförlitlig och väl fungerande tillsyn över verksamheten. Utredaren har övervägt om ansvaret för tillsynen över begravningsverksamheten bör läggas på en annan aktör än länsstyrelserna, i första hand på Kammarkollegiet. Länsstyrelsernas verksamhet på begravningsområdet innefattar dock en stor mängd frågor, inte bara tillsynsfrågor utan även tillståndsfrågor, t.ex. tillstånd till spridning av aska.

Hos länsstyrelserna har byggts upp en kompetens vad gäller dessa frågor. Mot den bakgrunden, och med hänsyn tagen till de förtydliganden och förändringar som föreslås, anser regeringen att tillsynsansvaret för begravningsfrågor bör ligga kvar hos landets länsstyrelser.

Det finns i dag inte någon uttrycklig reglering av länsstyrelsernas tillsynsansvar när det gäller begravningsverksamheten. Från länsstyrelsernas sida har framhållits att tillsynsuppdraget är oklart formulerat. Hos länsstyrelserna råder också en viss osäkerhet när det gäller omfattningen av tillsynsuppdraget, inte minst i förhållande till begravningsombuden. Regeringen delar uppfattningen att länsstyrelsernas tillsynsuppdrag är otydligt formulerat. Klart är dock att länsstyrelserna har ett allmänt tillsynsansvar och att lagstiftarens avsikt aldrig har varit att begravningsombuden skulle utgöra en ersättning för länsstyrelsernas ansvar. Detta framgår tydligt av förarbetsuttalanden (prop. 1998/99:38 s. 129 ff.).

Begravningsombudens uppgift är att granska hur huvudmannen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan (10 kap. 1 § begravningslagen). Den granskning som utförs av ombuden ska således göras utifrån det perspektivet. Hur huvudmannen i övrigt sköter begravningsverksamheten, t.ex. gentemot medlemmar i Svenska kyrkan, har ombudet inte någon anledning att granska. Ombudens skyldighet att underrätta länsstyrelsen om det finns anmärkningar mot församlingens sätt att sköta begravningsverksamheten (10 kap 5 § begravningslagen) måste också ses mot bakgrund av deras uppdrag, dvs. vilkas intressen begravningsombuden är satta att ta till vara. Den omständigheten att begravningsombuden inte har riktat någon anmärkning mot en viss huvudmans sätt att sköta begravningsverksamheten kan därmed inte tas till intäkt för att det inte skulle finnas något behov av ytterligare tillsyn av huvudmannen. Det bör också nämnas att det i Stockholms och Tranås kommuner, där kommunerna är huvudmän, inte finns några begravningsombud. Länsstyrelserna har ändå ett tillsynsansvar över begravningsverksamheten.

Mot bakgrund av de otydligheter som Riksrevisionen, utredaren och länsstyrelserna själva har pekat på finns anledning att i begravningslagen förtydliga att länsstyrelsen har ett ansvar för tillsynen över begravningsverksamheten. Detta övergripande ansvar kvarstår även om ett begravningsombud har förordnats. Begravningsombuden bör ses som ett komplement till länsstyrelsernas tillsynsansvar och inte som en ersättning för detta ansvar. Länsstyrelsen bör ha kvar ansvaret också på de områden som begravningsombuden granskar. Länsstyrelserna bör kunna använda begravningsombuden för att få information om hur begravningsverksamheten utförs för dem som inte är medlemmar i Svenska kyrkan. Det slutliga ansvaret för att se till att en viss uppgift fullgörs enligt gällande regler bör däremot alltid ligga hos länsstyrelserna.

Hur ska länsstyrelserna utöva tillsyn?

Utredningen konstaterar att i den mån det i dag förekommer tillsynsinsatser från länsstyrelsernas sida utöver begravningsombudens verksamhet så är den händelsestyrd. Det betyder att om länsstyrelserna inte får några indikationer på att det förekommer problem hos en viss huvudman så

utövas ingen tillsyn från länsstyrelserna. Anmärkningar från begravningsombuden är ett sätt för länsstyrelserna att få kunskap om problem som föreligger hos någon huvudman. Anmärkningar från begravningsombuden är dock mycket ovanliga och begravningsombudens granskning sker endast utifrån perspektivet hos dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Länsstyrelserna kan därför inte bara förlita sig på ombuden för att få information om begravningsverksamheten.

Den händelsestyrda tillsynen kommer även i fortsättningen att vara den viktigaste delen i länsstyrelsernas tillsyn över begravningsverksamheten. Tillsynen bör dock inte enbart initieras efter anmärkningar från ombuden. Länsstyrelsens inspektioner och besök kan vara ett sätt att skaffa sig insyn i en verksamhet. Ett annat sätt kan vara att skicka ut enkäter med frågor till huvudmännen för att på så sätt identifiera problemområden eller upptäcka var det kan finnas ett behov av att gå vidare med t.ex. en tillsynsåtgärd. En hel del kontakter med huvudmännen kan också skötas via telefon och e-post och dessutom finns möjligheten att begära in handlingar per post.

Länsstyrelsen i Gotlands län har anfört att det bör införas krav på årliga inspektioner av begravningsombuden. Enligt regeringens uppfattning saknas skäl att ställa krav på årliga inspektioner av ombudens eller huvudmännens verksamhet. Däremot bör det i begravningslagen klargöras att länsstyrelserna har rätt att inspektera verksamhet som står under deras tillsyn samt att på begäran få de upplysningar, handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Det ankommer sedan på varje länsstyrelse att bestämma inom vilka intervaller inspektioner ska ske. Regeringen kommer att på förordningsnivå närmare precisera vilka uppgifter som ingår i länsstyrelsernas tillsynsansvar.

9 Begravningsombud

9.1 Utökade krav på begravningsombud

Regeringens förslag: Till begravningsombud ska länsstyrelsen förordna en för uppdraget lämplig och kvalificerad person. Vid bedömningen ska hänsyn särskilt tas till kunskaper inom ekonomi samt till kunskaper om och förståelse för olika religioner, livsåskådningar och begravnings seder.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. I utredningen föreslås därutöver att endast ett ombud ska förordnas per kommun, såvida det inte föreligger särskilda skäl.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har tillstyrkts av en majoritet av de remissinstanser som särskilt kommenterat frågorna. Många pekar på vikten av den stärkta kompetens- och jävsprövningen samt att ombuden erbjuds utbildning inom området. Vissa instanser, däribland *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation* och *Kyrkokamerala föreningen* anser att begravningsombuden ska genomgå en obligatorisk grundutbildning. *Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF)* anser att systemet med begravningsombud fungerar förhållandevis dåligt. Skälet

till detta är enligt förbundet att ombudens roll och uppgift är otydligt beskriven både i lag och förarbeten. Begravningsombuden har en mycket viktig uppgift, varför det enligt förbundet bör fastställas närmare kriterier för vad som kan anses vara tillräcklig kompetens och lämplighet för uppdraget. *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation* framför att ett viktigt kompetenskrav är förmågan att ta kontakt med företrädare för olika religioner samt att ha en baskunskap om livsåskådning och religion utöver begravningsssed. *Stockholms stift* anför i sammanhanget att ombudet bör ha kunskap om och förståelse för olika kulturer. Denna synpunkt framförs också av *Uppsala kyrkliga samfällighet* som framhåller att den ekonomiska kompetensen visserligen är viktig, men att ombudens ekonomiska insyn i hög grad redan har – eller bör få – stöd genom huvudmannens egen förvaltning och dess revisorer. De religionsrelaterade och kulturella aspekterna av ombudens tillsyn är minst lika viktiga och kan i än högre grad kräva en självständig kompetens hos ombuden. *Länsstyrelsen i Skåne* län påtalar att det hittills har varit förenat med stora svårigheter att rekrytera begravningsombud och anser att det inte kommer bli lättare framöver då betydligt större krav kommer att ställas på begravningsombuden. *Bollnäs-Ovanåkers kyrkliga samfällighet* anser att det är viktigt att begravningsombudens roll förstärks. Genom att ställa högre krav på kompetens och engagemang hos begravningsombuden höjer man nivån för begravningsombudens granskande roll. En självklarhet, som bör förtydligas, är att det inte är ett politiskt uppdrag för den person som utses till begravningsombud. Att det inte är fråga om ett politiskt uppdrag poängteras även av bl.a. *Göteborgs kyrkliga samfällighet* och *Göteborgs stift* samt *Lomma församling* och *Länsstyrelsen i Dalarnas län*. *Länsstyrelsen i Dalarnas län* skulle ha föredragit att ombudsrollen formellt delats i två, en avseende de ekonomiska frågorna och en avseende de övriga frågorna, med möjlighet att förordna samma person för båda rollerna. Det skulle sannolikt öka möjligheterna att förordna kompetenta personer. *Länsstyrelsen i Norrbotten* tillstyrker i huvudsak förslagen men konstaterar att de i vissa stycken innebär en kraftigt ökad detaljreglering. *Länsstyrelsen* anser att den beskrivning av begravningsombudets roll, och som ges i författning, är tillräcklig för att ange vilken kompetens som erfordras för uppdraget. *Sveriges Begravningsbyråers Förbund (SBF)* såg det mycket positivt när Begravningsombuden blev tillsatta år 2000, men konstaterar att det inte blev som förbundet trott. Begravningsombuden är alltför långt ifrån ”verkligheten”. Många av de frågor som uppkommer i dag drivs av begravningsbyråbranschen utan stöttning från någon annan, t.ex. att tillgodose lokal utan religiösa symboler. Vidare framför förbundet att då det finns så många olika trossamfund med olika inriktningar är det inte hållbart med ett ombud per kommun eftersom den lokala förankringen skulle minska betydligt. Förbundet understryker även vikten av att andra trossamfund ges tillfälle att utse begravningsombud. *Västerås stift* påtalar att med utgångspunkt ifrån den kritik som utredningen riktar mot begravningsombudens roll kan det ifrågasättas om nuvarande organisation är den rätta. För att få en kompetent och rationell hantering torde nuvarande begravningsombudsverksamhet kunna bedrivas inom länsstyrelsernas tjänstemannaorganisation. Samma synpunkter framförs av *Karlstads stift* som är av uppfattningen att det underlag beträffande begravningsombuden och deras verksamhet som utredningen

har tagit fram, entydigt visar att systemet med begravningsombud bör avskaffas och att länsstyrelserna bör ges uppdraget att ta över ombudsrollen och granskningen av huvudmännen. Det argument för införande av systemet med ombud, "att ett särskilt ombud på ett tydligare sätt än länsstyrelsen kan företräda dem som inte tillhör Svenska kyrkan i begravningsfrågor", får inget stöd i utredningens undersökning av ombudens verksamhet. Stiftet instämmer i utredningens åsikt att det skulle vara svårt att upprätthålla dagens system med lekmannaombud med ett fåtal ombud per länsstyrelse, men tror att det vore bättre att, i stället för att ha ett fåtal lekmannaombud, inrätta tjänster vid länsstyrelserna.

Skälen för regeringens beslut

Bakgrund

Under 1995 fattade riksdagen ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84). Reformen trädde i kraft den 1 januari 2000. I samband med principbeslutet tillsattes ett antal kommittéer m.m. för att förbereda genomförandet av reformen. Utredningsarbetena resulterade i propositionen Staten och trossamfunden begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99:KU18 rskr.1998/99:176). Som en följd av propositionen bestämdes bl.a. att länsstyrelserna skulle ha en fortsatt tillsyn över begravningsverksamheten och utse särskilda ombud med uppgift att granska hur de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan tas tillvara.

Ombuden har rätt att få tillgång till samtliga handlingar som rör begravningsverksamheten och att närvara, ställa frågor, och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen, då frågor om verksamheten behandlas. Ombuden ska vidare kontrollera att samråd sker vid anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats och verka för att samråd sker även i övrigt med dem som inte tillhör Svenska kyrkan samt underrätta länsstyrelsen om anmärkning kan riktas mot förvaltningen. Ombuden har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av församlingen och utgör en kostnad för begravningsverksamheten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ombuden och den ersättning som de har rätt till.

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten bör samråda och informera företrädare för dem inom begravningsområdet som inte tillhör något kristet trossamfund i frågor som rör förvaltning av de särskilda gravplatserna, och att vid anläggning, utvidgning eller annan väsentlig ändring av en allmän begravningsplats ska en sådan huvudman samråda med företrädare för de trossamfund som är representerade på orten och övriga berörda parter.

I propositionens redogörelse över remissinstansernas synpunkter framgår, när det gäller begravningsverksamheten, att frågan angående ombud var den som fick störst andel negativa svar. Många av de remissinstanser som yttrade sig särskilt över förslagen var tveksamma eller negativa,

däribland flera rättsliga instanser, Statskontoret, Kammarkollegiet samt flera kyrkliga instanser. Förslaget avstyrktes också av 1998 års kyrkomöte med motivet att den försämring av möjligheten till inflytande för icke-tillhöriga inte bör överbetonas, möjligheterna till insyn inte förändras samt att det sätt Svenska kyrkan skött verksamheten inte har varit föremål för kritik.

Skälen för regeringens beslut var i korthet att en förutsättning för att kunna utöva inflytande över en verksamhet är tillräcklig insyn i hur denna bedrivs. Regeringen konstaterade att handlingsoffentligheten även fortsättningsvis ska gälla för handlingar som berör begravningsverksamheten, vilket innebär att även personer som inte tillhör Svenska kyrkan har goda möjligheter att få insyn i beslut som berör verksamheten. Det fanns dock, enligt regeringen begränsningar i möjligheterna för den som inte tillhör Svenska kyrkan att direkt påverka hur en församling sköter begravningsverksamheten, då dessa inte har rösträtt i kyrkliga val och inte är valbara till förtroendeuppdrag inom kyrkan. Det var därför angeläget att vidta åtgärder för att öka inflytandet och möjligheterna till påverkan för icke-medlemmar. Regeringen anförde att begravningsverksamheten är en samhällsangelägenhet som vänder sig till alla medborgare och den försvagning av inflytandemöjligheter för dem som inte tillhör Svenska kyrkan som uppkommer när begravningshuvudmännen upphör att vara en del av det allmänna, bör motverkas genom särskilda insatser. I valet mellan ett särskilt ombud och förbättrad länsstyrelsetillsyn, fäste regeringen vikt vid att ett särskilt ombud på ett tydligare sätt än länsstyrelsen kan företräda dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Det var, enligt regeringen, ett värde i att det finns en särskilt utsedd person att vända sig till och som har till enda uppgift att företräda dem. Ombudet bör även ha större möjlighet att arbeta informellt och förebyggande än vad länsstyrelserna som myndighet kan göra. Systemet har, enligt regeringen, likheter med diskrimineringsombudsmannen och barnombudsmannen.

Ombuden skulle, enligt regeringens förslag, inte ha beslutanderätt, utan ombudet ska underrätta länsstyrelsen om det kan finnas anledning att rikta anmärkning mot huvudmannen. Länsstyrelsen får då bedöma vilka åtgärder som erfordras och kan besluta om vitesföreläggande. Genom denna ordning ansåg regeringen att ombuden kan ses som en förstärkning av länsstyrelsens tillsynsfunktion.

Regeringen angav i propositionen att sedan några års erfarenhet vunnits bör ombudsinstitutionen följas upp och utvärderas.

Begravningsombudens uppgifter

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten ska länsstyrelserna förordna ett eller flera begravningsombud. Ombudens verksamhet regleras i begravningslagen och begravningsförordningen (1990:1147). Innan länsstyrelserna utser ombud ska kommunerna ges möjlighet att föreslå personer som är lämpliga för uppdraget. Några formella krav på den som ska utses till begravningsombud har inte ställts upp. Däremot nämns i förarbetena att länsstyrelserna bör förordna personer som har kunskap om och förståelse för olika religioner och begravnings seder, god kunskap om ekonomiska och administrativa frågor samt

även i övrigt har en allsidig kompetens inom verksamhetsområdet. En person kan förordnas att vara begravningsombud i flera församlingar. Ombuden utses för en tid av fyra kalenderår, räknat från och med den 1 januari året efter det år då det hållits val till kommunfullmäktige (51 § begravningsförordningen).

Begravningsombudens uppgift är att företräda de personer som inte är medlemmar i Svenska kyrkan och granska hur huvudmännen tar till vara dessa personers intressen (10 kap. 1 § begravningslagen). När ombudet utför sitt uppdrag ska han eller hon skaffa sig kännedom om hur begravningsverksamheten är organiserad, hur den utförs för dem som inte tillhör Svenska kyrkan samt vilka önskemål dessa personer har rörande verksamheten (49 § 1 begravningsförordningen). För att kunna fullgöra denna skyldighet har ombuden rätt att få tillgång till samtliga handlingar som rör begravningsverksamheten. De har även rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden när frågor om begravningsverksamheten behandlas av församlingen (10 kap. 2–3 §§ begravningslagen). Vidare har ombuden rätt att föreslå de åtgärder som behövs för att tillgodose beaktansvärda önskemål som kommer till ombudens kännedom (49 § 3 begravningsförordningen). Begravningsombuden har inte någon beslutanderätt, däremot har de enligt 10 kap. 5 § begravningslagen en skyldighet att underrätta länsstyrelsen om det finns anledning att rikta någon anmärkning mot församlingens sätt att sköta begravningsverksamheten.

Församlingen har skyldighet att samråda med företrädare för andra trossamfund och övriga berörda parter vid anläggning, utvidgning och väsentlig ändring av begravningsplatsen (2 kap. 2 § andra stycket begravningslagen), s.k. obligatoriskt samråd. Vidare bör samråd ske när det gäller frågor som rör förvaltningen av de särskilda gravplatserna, s.k. frivilligt samråd. En uppgift för begravningsombuden är att kontrollera att det obligatoriska samrådet sker (10 kap. 4 § begravningslagen). Ombuden ska dessutom verka för att församlingen i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Ombudets egen skyldighet att hålla kontakt med och informera nämnda företrädare och andra berörda parter framgår av 49 § 2 begravningsförordningen.

Kammarkollegiet ska, efter förslag av huvudmännen, fastställa den begravningsavgift som respektive huvudman får ta ut av den som inte är medlem i Svenska kyrkan (9 kap. 4 § begravningslagen och 2 § förordningen (1999:729) om begravningsavgift). En viktig uppgift för begravningsombuden är att skriftligen yttra sig till Kammarkollegiet över församlingarnas förslag till begravningsavgift. För det fall förslaget avstyrks ska ombudet dels skriftligen motivera skälen för det, dels lämna ett eget förslag till begravningsavgift (49 § 4 begravningsförordningen).

Begravningsombudet ska senast den 31 mars varje år ge in en årsberättelse till länsstyrelsen. Årsberättelsen ska innehålla en redogörelse för verksamheten under föregående kalenderår samt en redovisning av vilken tid ombudet lagt ned på sammanträden och annat arbete (58 § begravningsförordningen). Om ombudet har förordnats för flera huvudmän ska fördelningen av tid och kostnader hos respektive huvudman framgå.

Granskning och utvärdering av begravningsombudens verksamhet

Riksrevisionen har i sin rapport "Begravningsverksamheten – förenlig med religionsfrihet och demokratisk styrning?" (RiR 2006:7) granskat bl.a. begravningsombuden och deras verksamhet och kompetens. En av de frågeställningar som behandlades i rapporten var frågan om begravningsombudens granskning av begravningsverksamheten bedrevs i enlighet med kraven i begravningslagen och begravningsförordningen. Riksrevisionen drar i rapporten slutsatsen att de särskilda ombudens kontroll av begravningsverksamheten generellt, och med klara undantag, inte kan anses tillfredsställande. Som ombudens verksamhet framträder i årsberättelserna är den inte ägnad att inge förtroende hos de grupper vilkas intressen ombuden ska ta tillvara. Skillnaden mellan ombuden är dock stor. Huvuddelen av ombuden framstår dock som passiva. Det framgår också att många ombud missuppfattat syftet med uppdraget.

I Begravningsutredningens uppdrag ingick att kartlägga och analysera begravningsombudens verksamhet och kompetens. Vidare skulle utredaren föreslå åtgärder för att förtydliga ombudens roll och förbättra möjligheterna för ombuden att utöva sitt uppdrag. I uppdraget ingick också att analysera tillsynsansvaret över begravningsverksamheten samt att lämna förslag till förtydliganden och effektivisering.

Utifrån Riksrevisionens granskningsrapport samt genom egna undersökningar konstaterar utredaren inledningsvis att begravningsombuden och deras verksamhet i väsentliga avseenden inte fungerar. Situationen har inte förändrats på något avgörande sätt på de cirka tre år som gått sedan Riksrevisionens rapport publicerades. Kvaliteten på årsberättelserna är anmärkningsvärt låg, vilket enligt utredningen både kan lastas länsstyrelserna och ombuden. Ombudens uppgift är vidare att bevaka hur huvudmännen tar till vara intressena hos de grupper som inte är medlemmar i Svenska kyrkan. Enligt undersökningarna har endast ungefär hälften av ombuden tagit reda på dessa gruppers önskemål, vilket enligt utredningen är anmärkningsvärt. På motsvarande sätt förhåller det sig med ombudens kontroll av samråd och kontakt med företrädare för andra trossamfund. Det gäller här mycket centrala delar av ombudens uppgifter. Ändå är det även här endast ungefär hälften av ombuden som uppfyller begravningslagens krav i den delen. När det gäller den ekonomiska granskningen så är det, enligt utredningen, svårt att utifrån årsberättelserna få någon egentlig bild av vilken granskning ombuden gör innan de lämnar sina yttranden över huvudmannens förslag till begravningsavgift. Klart är dock att ombuden i mycket liten utsträckning avstyrker förslagen. Även i de fall då något avstyrkande inte har gjorts förekommer det emellertid att Kammarkollegiet hittar fel och brister som, om granskningen hade utförts korrekt, borde ha upptäckts. Slutsatsen är därför att i dagsläget kan inte heller den ekonomiska granskningen anses fungera tillfredsställande. Trots vad som framkommit både i Riksrevisionens rapport och i utredningens egna undersökningar är utredarens utgångspunkt att systemet med begravningsombud ska finnas kvar, men reformeras. Enligt utredarens uppfattning framstår lagstiftarens avsikt med begravningsombuden som vällovlig. Ett annat skäl är att det inte ingått i utredningsdirektiven att överväga om systemet med begravningsombud ska avskaffas. Regeringen gör bedömningen att det saknas skäl för att

avskaffa systemet med begravningsombud men delar utredningens uppfattning att det bör reformeras.

Utökade krav vid förordnande av begravningsombud

Utredaren har föreslagit ett antal åtgärder för att reformera systemet med begravningsombud. Ett av problemen med systemet är enligt utredaren att det i vissa avseenden är tungrovt, vilket till viss del beror på det stora antalet begravningsombud. För att komma till rätta med detta föreslår utredaren att endast ett begravningsombud per kommun ska utses.

Även om regeringen delar bedömningen att ombudssystemet bör reformeras ifrågasätts värdet av utredningens förslag att begränsa antalet ombud till en per kommun. I dag finns ca 300 ombud utspridda på 290 kommuner. Antalet ombud är således endast marginellt fler än antalet kommuner. Det är enligt regeringen viktigt att den lokala förankringen och närvaron på orten bibehålls, då begravningsombudens uppgift är att nå ut till de personer som inte är medlemmar i Svenska kyrkan och att arbetet bygger på att ombudet kan delta i sammanträden m.m. på lokal nivå. Mot denna bakgrund kan det vara en fördel att mer än ett ombud får utses i kommuner med stor befolkning.

Regeringens uppfattning är vidare, liksom utredarens, att det inte bör ställas upp några formella kompetenskrav för begravningsombuden. Däremot kan det enligt regeringens bedömning vara lämpligt att, i begravningslagen, införa en generell utformad bestämmelse för att säkerställa att de som utses till begravningsombud ska vara personer som är både lämpliga och kvalificerade för uppdraget. En sådan regel klargör att länsstyrelserna måste göra en aktiv prövning av en persons kvalifikationer och lämplighet innan han eller hon förordnas. Uppdraget som begravningsombud ställer krav på kunskaper inom många områden, vilket gör att det är förknippat med problem att hitta en person med breda kunskaper inom alla dessa områden. Lämpligt kan därför vara att det i lagtexten betonas vissa områden där kunskaper kan vara särskilt värdefulla. Från länsstyrelsernas sida har också uttryckts ett önskemål om att det från lagstiftarens sida ges viss ledning när det gäller detta. Kunskaper inom ekonomi är helt nödvändiga för att ett begravningsombud ska kunna följa med i budgetarbetet, granska huvudmannens redovisning och slutligen avge sitt yttrande över förslaget till begravningsavgift. Kunskaper om olika religioner och begravnings seder bör också anses särskilt meriterande. Kunskaper inom detta område är av betydelse t.ex. när begravningsombudet ska delta i diskussioner om nya gravplatser eller kontrollera att samråd har skett på det sätt begravningslagen föreskriver. En allt större del av befolkningen väljer dock att inte tillhöra något trosamfund alls. När det gäller den gruppen finns ofta också särskilda önskemål i begravningsfrågor, t.ex. vad gäller ceremonilokaler. På motsvarande sätt som kunskaper om olika religioner är särskilt meriterande bör också kunskaper om olika livsåskådningar vara meriterande.

Riksrevisionens granskning, liksom utredarens slutsatser och remissinstansernas synpunkter, pekar på att begravningsombudens verksamhet på flera områden inte fungerar tillfredsställande i dag. Ombudens roll och verksamhet måste i flera avseenden förtydligas och kraven stärkas.

Regeringen kommer därför att på förordningsnivå närmare precisera begravningsombudens verksamhet. Regeringen avser också att, när de nu genomförda åtgärderna fått verka en tid, göra en översyn av systemet med begravningsombud.

9.2 Överklagande av beslut om förordnande av begravningsombud

<p>Regeringens förslag: Länsstyrelsens beslut om förordnande av begravningsombud ska inte få överklagas.</p>

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte särskilt kommenterat förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 11 kap. 7 § andra stycket begravningslagen anges att vissa närmare angivna beslut av länsstyrelsen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut om förordnande av begravningsombud ingår inte bland de beslut som räknas upp i bestämmelsen. Av 11 kap. 8 § begravningslagen framgår att länsstyrelsens beslut om föreläggande som har förenats med vite enligt 2, 3 eller 4 § inte får överklagas. Länsstyrelsens beslut i andra ärenden enligt begravningslagen än som avses i 7 och 8 §§ får överklagas till regeringen (11 kap. 9 § begravningslagen).

Frågan om ett beslut om förordnande av begravningsombud kan överklagas eller inte, och i så fall hur, berördes inte i förarbetena när bestämmelserna om begravningsombud infördes (SOU 1997:42 och prop. 1998/99:38). Eftersom någon särskild reglering avseende beslut om förordnande av begravningsombud inte har införts innebär bestämmelsen i 11 kap. 9 § begravningslagen att dessa beslut i dag får överklagas till regeringen.

Besluten om förordnande av begravningsombud rör i huvudsak lämplighetsbedömningar och någon styrning av praxis är knappast behövlig. En jämförelse kan göras med länsstyrelsens beslut om förordnande av vigselförrättare. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 maj 2009 infördes en bestämmelse om att länsstyrelsens beslut att inte förordna någon som vigselförrättare inte får överklagas. Tidigare gällde den ordningen att sådana beslut kunde överklagas till regeringen. Som skäl för denna ändring anförde regeringen att det bör räcka att frågan om förordnande av vigselförrättare prövas i en instans. Regeringen anförde vidare att i de fall där nya omständigheter kan tillföras eller sökanden vill anföra nya argument finns det möjlighet för länsstyrelsen att ta upp frågan till ny prövning. En hänvisning gjordes vidare till att Kammarkollegiets beslut om förordnande av vigselförrättare inom trossamfund inte är överklagbara (prop. 2008/09:80 s. 25 och betänkande 2008/09:CU19). Samma resonemang bör tillämpas på förordnande av begravningsombud. Regeringen föreslår därför att beslut om förordnande av begravningsombud inte ska kunna överklagas.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De aktuella ändringarna om begravningsavgift i 9 kap. 2, 4 och 14 §§ ska träda i kraft den 1 januari 2013. I övrigt ska ändringarna träda i kraft den 1 mars 2012. Äldre bestämmelser ska gälla för dödsfall som har inträffat före den 1 mars 2012. Den nya bestämmelsen i 11 kap. 8 § ska tillämpas på beslut om förordnande av begravningsombud som meddelas från och med den 1 mars 2012.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens förslag. Utredningen föreslog ett ikraftträdande den 1 januari 2011. Utredningen föreslog ingen övergångsbestämmelse.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte särskilt kommenterat utredningens förslag till datum för ikraftträdande.

Skälen för regeringens förslag: De aktuella ändringarna avseende begravningsavgift i 9 kap. begravningslagen bör träda i kraft den 1 januari 2013. Detsamma gäller ändringarna i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och ändringarna i den kommande skatteförfarandelagen (se prop. 2010/11/165). Övriga ändringar, som inte behöver kopplas till särskilt kalenderår, bör träda i kraft den 1 mars 2012.

Om ett dödsfall har skett innan ändringarna i lagen träder i kraft bör lagen i dess tidigare lydelse gälla. Detta för att det inte ska vara oklart exempelvis vilken tid som ska gälla mellan dödsfall och gravsättning eller kremering samt vad som ska gälla avseende tidigare ingångna överenskommelser om begränsningar i gravrätt.

När det gäller den nya bestämmelsen i 11 kap. 8 § bör denna endast tillämpas på beslut som meddelas från och med den 1 mars 2012.

11 Följdändringar i andra lagar

Regeringens förslag: Följdändringar ska göras i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och den kommande skatteförfarandelagen (2011:000).

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslog dock inte någon följdändring i skattebetalningslagen (1997:483) vilken nu kommer att ersättas av skatteförfarandelagen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte särskilt kommenterat utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. bör ändras med anledning av förslaget i avsnitt 8 att begravningsavgiften för den som tillhör Svenska kyrkan inte längre ska räknas in i kyrkoavgiften. Av samma skäl bör 2 § lagen (1999:291) om avgift till

registrerat trossamfund upphöra att gälla samt följdändringar göras i den kommande skatteförfarandelagen (56 kap. 6 och 8 §§ i prop. 2010/11:165).

12 Konsekvenser

Generellt

Förslagen i detta ärende innebär att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering förkortas och att begravningsavgiften frikopplas från kyrkoavgiften. Vidare tydliggörs att en gravrätt kan upplåtas med begränsningar och att det i sådana fall är upplåtaren som ansvarar för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick. Det införs också bestämmelser om återupptagande och upplåtelse av återlämnad gravrätt.

Det tydliggörs att länsstyrelsen ansvarar för tillsynen över begravningsverksamheten. För att kunna fullgöra tillsynsansvaret ges länsstyrelsen rätt att inspektera verksamhet och på begäran få de upplysningar, handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Kraven på de av länsstyrelsen förordnade begravningsombuden utökas och förtydligas.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har i dag ett allmänt tillsynsansvar över begravningsverksamheten. I detta ärende föreslås ett förtydligande av tillsynsansvaret genom en reglering i begravningslagen.

En del i länsstyrelsens tillsynsansvar är skyldigheten att förordna begravningsombud. I detta ärende föreslås ett förtydligande av vilka krav en person bör ha för att anses lämplig för ett sådant uppdrag.

I dag arbetar ungefär 3,5 årsarbetskrafter med begravningsfrågor hos landets 21 länsstyrelser. Den arbetstid som en person lägger ner på begravningsfrågor hos varje länsstyrelse är således mycket begränsad.

Vidare innebär proposition 2011/2012:10 att begravningsfrågor i framtiden inte ska handläggas av fler länsstyrelser än sju för att ge förutsättningar för en ökad effektivitet, ökade kunskaper och högre kvalitet i hanteringen av frågorna.

Sammantaget bedöms förslagen inte leda till några ökade kostnader för länsstyrelserna och några ökade anslag bedöms inte vara nödvändiga.

Kammarkollegiet

Kammarkollegiet föreslås få ett utökat bemyndigande att även fastställa begravningsavgiftssatser för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan. Detta bedöms inte medföra något större merarbete för kollegiet som redan i dag har till uppgift att fastställa avgiftssatsen för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Den arbetsinsats som detta kräver bör kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag mot bakgrund av vissa lättnader i arbetsuppgifter i övrigt. Bland annat bedöms förslaget i detta ärende om att företrädare för

huvudmännen ska lämna förslag till taxa till Kammarkollegiet samt att kollegiets skyldigheten att samråda med huvudmännen om underlaget upphävs leda till minskade arbetsuppgifter för Kammarkollegiet.

Skatteverket

Den förkortade tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering till en månad kommer att medföra att Skatteverket får fler anståndsärenden än tidigare. Denna ökning av antalet ärenden får dock hanteras inom befintlig anslagsram.

Konsekvenser för kommunerna

Förslagen i detta ärende bedöms inte ha några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Svenska kyrkan

Förslaget om att förkorta tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering till högst en månad kommer att bidra till att behovet av förvaringslokaler minskar och innebär således en kostnadsbesparing för Svenska kyrkan.

Konsekvenser för enskilda

Förslaget om en förkortad tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering påverkar enskilda. Inget av dessa förslag bedöms dock få några ekonomiska konsekvenser för enskilda.

Övrigt

Förslagen kommer inte att påverka de små företagens arbetsförutsättningar. Förslagen bedöms inte heller påverka den kommunala självstyrelsen, brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet eller jämställdheten mellan kvinnor och män.

Avseende möjligheten att nå de integrationspolitiska målen kan en ökad kompetens hos begravningsombuden bidra till att personer som tillhör något annat trossamfund får en bättre vägledning som i större utsträckning än i dag tar hänsyn till deras särskilda behov och förutsättningar.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)

1 kap.

1 §

I paragrafen utvidgas definitionen av termen *gravsättning* för att bättre svara mot de olika former av gravsättning som förekommer i dag. Med gravsättning avses bl.a. placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats vilket innefattar kist- och urngravar av traditionell karaktär, men även placering av urna i kolumbarium eller urnmur. Med gravsättning avses också när aska placeras eller strös ut i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats. Det som har tillkommit är ”placering av stoft eller aska inom ett gemensamt gravområde utan bestämda gravplatser”. Ett sådant gemensamt gravområde kan t.ex. vara en kistminneslund, askgravplats, askgravlund men också det som av hävd avses med minneslund. Gravsättning i lagens mening avser således alla förfaranden genom vilka en avlidens stoft eller aska lämnas i slutligt förvar.

Förslaget behandlas i avsnitt 4.

5 kap.

10 §

I paragrafens *första stycke* regleras längsta tillåtna tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering. Stoffet efter en avliden person ska kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast inom en månad efter dödsfallet, vilket är en halvering av den tid som tidigare gällde. Syftet med ändringen är just att bidra till en förkortning av tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering.

Andra stycket är oförändrat vilket innebär att Skatteverket fortfarande får ge anstånd med gravsättningen eller kremeringen om det finns särskilda skäl. Till följd av ändringen i första stycket ska en sådan prövning göras efter en månad istället för efter två månader.

I övrigt har endast redaktionella ändringar gjorts i paragrafen.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

7 kap.

8 §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 6.1.

Av paragrafen framgår vad som menas med en begränsad gravrätt. Begränsningarna avser dels rättigheten att bestämma över gravanordningen och gravplatsen och dels skyldigheten att sköta gravplatsen, jämför 7 kap. 3 och 26 §§ vad gäller en gravrätt utan begränsningar. Paragrafen blir tillämplig på gemensamma gravanläggningar som upplåts med gravrätt, såsom urnnischer i kolumbarier och urnmurar, men också nya former av gravsättning såsom askgravplats och kistnischer i kistmurar. Den nya regleringen gäller avseende dödsfall som har inträffat från den 1 mars 2012 (se övergångsbestämmelserna till lagen).

12 §

Andra stycket är nytt och innebär att en gravrätt som har återlämnats kan återupptas och upplåtas till någon som tillhör den personkrets som anges i 11 §. Det ska således vara fråga om en person som genom släktskap eller på något annat sätt har nära anknytning antingen till den som har återlämnat gravrätten eller till någon som är gravsatt inom gravplatsen.

En ansökan om återupptagande och upplåtelse ska göras inom 25 år från gravsättningen, dvs. inom samma tid som anges i 20 §. Återupptagande och upplåtelse ska göras enligt de regler som gäller vid tidpunkten för återupptagandet.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.2.

20 §

Den ändring som har gjorts i *första stycket* av paragrafen innebär att även en gravrätt som har återlämnats enligt 12 § ska hållas fredad under 25 år efter den senaste gravsättningen.

26 §

Paragrafen har tillförts ett nytt *andra stycke*, vari anges att första stycket inte gäller vid upplåtelse av en begränsad gravrätt enligt 8 §. Frågan om begränsad gravrätt behandlas närmare i avsnitt 6.1.

9 kap.

2 §

Det tidigare *andra stycket* i paragrafen, i vilket det föreskrevs att begravningsavgiften för den som tillhör Svenska kyrkan ska räknas in i kyrkoavgiften, har tagits bort. Det innebär att begravningsavgiften inte längre kommer att ingå i kyrkoavgiften. I stället kommer begravningsavgiften att bli helt fristående från kyrkoavgiften. Frågan om begravningsavgift behandlas närmare i avsnitt 7.

4 §

Ändringen i paragrafens *första stycke* första mening är en följd av att begravningsavgiften ska beslutas särskilt även för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

Se närmare avsnitt 7.

14 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att begravningsavgiften inte längre kommer att ingå i kyrkoavgiften. Till följd av detta finns inte längre något behov av att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska rapportera avgiftssatserna till Svenska kyrkan, som sedan ska rapportera till Skatteverket. Av förenklingsskäl ska därför rapporteringen av avgiftssatserna ske direkt till Skatteverket. Vidare finns inte något behov av att Svenska kyrkan lämnar de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna, varför detta har tagits bort.

I övrigt endast språkliga justeringar.

Se närmare avsnitt 7.

10 kap. Tillsyn

Rubriken ersätter den tidigare rubriken ”Ombud”. Skälet är att en anpassning görs till innehållet i den nya 1 § som handlar om länsstyrelsernas tillsynsansvar. Eftersom ombudsverksamheten får anses vara en del av tillsynen över begravningsverksamheten är det lämpligt att den vidare termen ”tillsyn” får utgöra namn på kapitelrubriken.

1 §

Paragrafen är ny. I bestämmelsens *första stycke* klargörs att länsstyrelsen ansvarar för tillsynen över begravningsverksamheten. Termen ”begravningsverksamhet” definieras i 1 kap. 1 § och innefattar de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. Den nya lydelsen medför också att det förtydligas att länsstyrelsens övergripande tillsynsansvar kvarstår även om ett eller flera begravningsombud har förordnats.

Enligt paragrafens *andra stycke* ges länsstyrelsen rätt att inspektera verksamhet som står under deras tillsyn. Vidare får länsstyrelsen inhämta upplysningar samt ta del av handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Förslaget behandlas i avsnitt 8.

2 §

Paragrafen betecknades tidigare 1 §. Ett *andra stycke* har tillkommit, i vilket det föreskrivs vilka krav som ska ställas på ett begravningsombud. Regeln markerar att länsstyrelsen måste göra en aktiv prövning av en persons kvalifikationer och lämplighet innan han eller hon förordnas som begravningsombud. I lämplighetsbedömningen ingår också en jävsprövning. Det tilltänkta ombudet får t.ex. inte ha sådana kopplingar till Svenska kyrkan eller annat trossamfund att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas. Medlemskap kan i sig inte anses diskvalificerande, utan det handlar om anställning eller innehav av förtroendeuppdrag. Vid prövningen bör länsstyrelsen ta ställning till begravningsombudets möjligheter att utöva sitt uppdrag på ett korrekt och objektivt sätt men också till hur situationen kan uppfattas av dem som begravningsombudet är satt att företräda.

I styckets andra mening föreskrivs vad som särskilt bör beaktas vid bedömningen av en persons lämplighet. Kunskaper om ekonomi är helt nödvändiga för att ett begravningsombud ska kunna följa med i budgetarbetet. Likaså för att kunna granska huvudmannens redovisning och för att kunna avge ett yttrande över förslaget till begravningsavgift. Även kunskaper om och förståelse för andra religioner, livsåskådningar och olika begravnings seder är viktiga aspekter att ta med i bedömningen.

Frågan om begravningsombuden behandlas närmare i avsnitt 9.1.

3–8 §§

I paragraferna har följdändringar gjorts på så sätt att ”ombud” istället benämns ”begravningsombud”.

I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts.

11 kap.

8 §

I paragrafen har gjorts ett tillägg innebärande att inte heller länsstyrelsens beslut att förordna begravningsombud får överklagas.

I övrigt har vissa redaktionella ändringar gjorts i paragrafen.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 9.2.

13.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

I 4 a § *fjärde stycket* tas slutet av den första meningen, ”om den inte enligt 3 § lagen om avgift till registrerat trossamfund skall räknas in i kyrkoavgiften” bort. Skälet till detta är att begravningsavgiften ska separeras från kyrkoavgiften.

Se avsnitt 11 för motivering av förslaget.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund

Lagändringen innebär att 2 § upphör att gälla. Upphörandet är en följdändring av förslaget i avsnitt 8 att begravningsavgiften för den som tillhör Svenska kyrkan inte längre ska räknas in i kyrkoavgiften.

Se avsnitt 11 för motivering av förslaget.

13.4 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:000)

Lagändringarna i 56 kap. 6 och 8 §§ är en följd av förslaget att begravningsavgiften även för den som tillhör Svenska kyrkan ska separeras från kyrkoavgiften.

Utredningens sammanfattning

Uppdraget

Utredningen har haft i uppdrag att se över vissa frågor på begravningsområdet. I översynen har ingått att behandla länsstyrelsernas tillsyn och begravningsombudens roll, begravningsavgiftssatsernas variation och frågor om s.k. begravningsclearing, nya begrepp inom begravningsverksamheten samt en alternativ begravningsmetod. Genom tilläggsdirektiv den 28 maj 2009 gavs utredningen i uppdrag att därutöver förutsättningslöst se över frågan om tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering.

Våra överväganden och förslag

Begravningsombuden – Avsnitt 2

Systemet med begravningsombud infördes i samband med stat kyrkareformen år 2000. Begravningsombudens uppgift är att granska hur de kyrkliga huvudmännen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan samt företräda dessa personer i begravningsfrågor. Riksrevisionen riktade i en rapport 2006 kritik mot begravningsombudens verksamhet. Vi kan efter våra granskningar i allt väsentligt ställa oss bakom Riksrevisionens slutsatser. I vårt uppdrag har inte legat att överväga om systemet med begravningsombud ska avskaffas. Vår utgångspunkt har därför varit att systemet ska finnas kvar men reformeras.

Ett av problemen är det stora antalet begravningsombud, för närvarande 303 stycken. Vi föreslår att länsstyrelsen för huvudmannen eller huvudmännen inom en kommun ska förordna ett begravningsombud. Endast om det finns särskilda skäl får fler än ett ombud förordnas. Om länsstyrelsen förordnar fler än ett ombud för samma huvudman ska den enligt våra förslag besluta om arbetsfördelningen mellan ombuden. Som tidigare kan länsstyrelsen också förordna ett ombud för flera kommuner.

Begravningsombudens kompetens behöver förbättras och det måste ställas tydligare krav på dem. Vi föreslår en ny generell utformad bestämmelse i begravningslagen där det framgår att till begravningsombud ska utses en för uppdraget lämplig och kvalificerad person. Genom regeln markeras att länsstyrelserna, innan en person förordnas som begravningsombud, måste göra en aktiv lämplighets och jävsprövning.

Uppdraget som begravningsombud ställer krav på kunskaper inom många områden. Vi har ansett det lämpligt att i lagtext lyfta fram vissa områden där kunskaper kan vara särskilt värdefulla. Vid bedömningen av en persons lämplighet för uppdraget som begravningsombud ska således särskilt beaktas kunskaper inom ekonomi samt kunskaper om och förståelse för olika religioner och livsåskådningar och dessas begravnings seder.

Innan länsstyrelsen förordnar ett begravningsombud ska den ge kommunen tillfälle att föreslå lämpliga personer. Denna förslagsrätt ska finnas kvar. Ett problem i dag är dock att uppdraget som begravningsombud av många kommuner kommit att ses som ett politiskt uppdrag. Vi föreslår därför ett krav på att de förslag på lämpliga begravningsombud som lämnas av kommunen ska vara skriftligt motiverade utifrån de kvalifikationer som anges i begravningslagen. För att ytterligare bredda underlaget vid rekryteringen av begravningsombud föreslår vi dessutom att andra trossamfund än Svenska kyrkan samt livsåskådningsorganisationer som är verksamma inom kommunens område ska ges tillfälle att nominera ombud. Även dessa förslag ska vara skriftligt motiverade.

Vår bedömning är att kontrollen av sårredovisningen måste förbättras, liksom begravningsombudens kompetens på det ekonomiska området. Vi föreslår en ökad samverkan mellan begravningsombuden och huvudmännens revisorer. Vårt förslag går ut på att begravningsombudet ska samråda med huvudmannens godkända eller auktoriserade revisor eller, om flera finns, med en av dem. Samrådet ska särskilt avse huvudmannens årsredovisning och hur kravet på sårredovisning har uppfyllts. Begravningsombudet ska i sin årsberättelse till länsstyrelsen lämna en redogörelse för samrådet.

Begravningsombuden behöver bättre utbildning. Vi anser att det är självklart att alla nyutnämnda ombud ska få en grundläggande introduktion samt att de även i övrigt ska få den utbildning de behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Vi föreslår också ett ökat erfarenhetsutbyte ombuden emellan samt att ombuden av länsstyrelserna ska få det stöd och de råd som de behöver för att kunna göra ett gott arbete.

Begravningsombuden har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Enligt dagens regler ska begravningsombuden begära ersättning hos var och en av huvudmännen inom verksamhetsområdet. Vi föreslår att reglerna ändras så att länsstyrelsen ska fastställa ombudets ersättning i beslut, och att huvudmannen därefter verkställer utbetalningen.

Även kostnader för begravningsombudens utbildning ska betalas av huvudmännen. Länsstyrelsen ska kunna fakturera huvudmännen för kostnader hänförliga till begravningsombudens utbildning. Även kostnader för förlorad arbetsförtjänst som uppkommer för begravningsombuden i samband med utbildningstillfällen ska ge rätt till ersättning.

Begravningsombuden har rätt till ett årligt grundarvode samt ett arvode för de sammanträden ombudet deltar i. Ersättningsnivåerna har varit oförändrade sedan systemet med begravningsombud infördes år 2000. Vi föreslår att ombudens årliga grundarvode och sammanträdesarvodet höjs med ungefär 15 procent.

När det gäller begravningsombudens kontrollerande uppgifter föreslår vi förtydliganden i ytterligare ett par avseenden. Huvudmannen har en skyldighet att tillhandahålla en lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler. Vi anser att det redan i dag faller inom begravningsombudens uppgifter att kontrollera hur huvudmannen uppfyller det kravet. För att tydliggöra vikten av att sådana kontroller

utförs, något som inte alltid görs, föreslår vi att begravningsombudens kontrollskyldighet kommer till uttryck i begravningslagen. Vi föreslår också att begravningsombudens skyldighet att kontrollera tillgången på gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund ska framgå av begravningslagen.

Länsstyrelsernas tillsyn över begravningsverksamheten – Avsnitt 3

Begravningsfrågorna handläggs i dag av samtliga 21 länsstyrelser. År 2006 sysselsatte begravningsverksamheten inte mer än totalt 3,6 årsarbetskrafter vid samtliga länsstyrelser och några större ändringar torde inte ha skett sedan dess. Att upprätthålla hög kompetens och engagemang när så liten tid kan ägnas åt en viss fråga är som vi ser det knappast möjligt. Vår bedömning är att begravningsfrågorna i framtiden bör handläggas av ett väsentligt färre antal länsstyrelser än i dag. Antalet bör inte överstiga sju, vilket Koncentrationsutredningens förslag (Ds 2007:28) går ut på, utan snarare vara färre.

Länsstyrelsernas tillsynsansvar för begravningsverksamheten är i dag otydligt. Vi föreslår att det införs en ny bestämmelse i begravningslagen där det framgår att länsstyrelsen har tillsyn över begravningsverksamheten. Begravningsombuden ska ses som en förstärkning av länsstyrelsernas tillsynsansvar och inte som en ersättning för det.

Länsstyrelsernas tillsyn över begravningsverksamheten är i dag i allt väsentligt händelsestyrd. Den typen av tillsyn kommer även i fortsättningen att utgöra en viktig del i tillsynsarbetet. Flera av våra förslag syftar också till att förbättra underlaget för länsstyrelsens bedömning av om en tillsynsätgård kan vara befogad. Därutöver kan det i vissa fall finnas behov av mer generella tillsynsätgårdar. Vi föreslår att länsstyrelserna ges en lagstadgad rätt att inspektera begravningsverksamhet som står under deras tillsyn samt en rätt att inhämta upplysningar och ta del av handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

I begravningsförordningen klagörs att länsstyrelserna har ansvar för begravningsombudens utbildning. Hur utbildningen ska utformas överläts åt länsstyrelserna att bestämma. Vi föreslår också att det införs en skyldighet för länsstyrelserna att med råd stödja begravningsombuden i deras verksamhet samt främja erfarenhetsutbyte mellan ombuden.

De årsberättelser som begravningsombuden varje år ska lämna in till länsstyrelsen håller generellt sett en låg kvalitet. Den granskning som länsstyrelserna utför av årsberättelserna är också många gånger bristfällig och måste enligt vår uppfattning göras betydligt mer omsorgsfullt än i dag. Vi föreslår att länsstyrelsen åläggs att granska begravningsombudens årsberättelser och, om de är bristfälliga, förelägga om komplettering.

Vi föreslår också att länsstyrelserna ges möjlighet att entlediga ett begravningsombud inte bara då denne inte sköter uppdraget på ett tillfredsställande sätt, utan också om ombudet i övrigt inte längre kan anses lämplig för uppdraget eller på ombudets egen begäran.

Begravningsverksamheten finansieras genom en obligatorisk begravningsavgift som betalas av alla folkbokförda i landet. Den avgiftssats enligt vilken begravningsavgift betalas varierar kraftigt mellan olika huvudmän. År 2008 var den lägsta begravningsavgiftssatsen för de kyrkliga huvudmännen 0,09 procent och den högsta 1,08 procent. För en person med en genomsnittlig inkomst kunde begravningsavgiften det året variera mellan 198 kr och 2 376 kr beroende på huvudmannatillhörighet. För ett hushåll med två genomsnittsinkomster kan skillnaden i ett livsinkomstperspektiv (40 år) uppgå till närmare 175 000 kr. För taxeringsåret 2008 uppgick den genomsnittliga begravningsavgiftssatsen bland de kyrkliga huvudmännen till 0,31 procent.

Orsakerna till varför begravningsavgiftssatserna varierar kan sammanfattningsvis hänföras till följande faktorer: befolkningsunderlag, skattekraft, kvoten avlidna, transportavstånd, avskrivningskostnader och administrationskostnader. Av dessa är befolkningsunderlaget och skattekraften de viktigaste faktorerna. Resultaten i de utredningar som har gjorts talar för att – generellt sett – ju större befolkningsunderlaget är desto lägre är begravningsavgiftssatsen.

Staten har ett ansvar för att begravningsverksamheten bedrivs på ett bra och effektivt sätt. Med detta följer ett ansvar att se till att medborgarna inte betalar begravningsavgifter vars storlek inte är sakligt motiverade. Det finns också ett missnöje med de varierande avgiftssatserna, särskilt inom närområden där inte geografiska faktorer kan tjäna som förklaring. Vi har ansett det särskilt angeläget att försöka åstadkomma en förändring av avgiftssatserna inom en kommun.

I dag finns det 787 kyrkliga huvudmän för begravningsverksamheten. En ordning med en begravningshuvudman per kommun är enligt vår uppfattning det bästa sättet att åstadkomma en enhetlig begravningsavgiftssats inom en kommun samtidigt som förutsättningar skapas för en rationell och effektiv begravningsverksamhet. Detta är en uppfattning som delas såväl av Svenska kyrkan som av Svenska kyrkans Församlingsförbund (Församlingsförbundet) och Sveriges kyrkogårds och krematorieförbund (SKKF), något som framgår av ett gemensamt dokument som organisationerna ställt sig bakom i juni i år. De problem, bl.a. tidsmässiga, som är förknippade med genomförandet av ett förslag om en begravningshuvudman per kommun gör dock att vi har valt att inte redan nu lägga fram ett konkret sådant förslag.

I stället föreslår vi att det införs en regel i begravningslagen om att den avgiftssats enligt vilken begravningsavgift ska betalas ska vara densamma inom en kommun. Enligt våra förslag ska detta uppnås genom att en avgiftssats, precis som i dag, fastställs för varje huvudman, baserat på vilka kostnader huvudmannen behöver få täckta genom begravningsavgiften. Enligt våra förslag ska Kammarkollegiet, på förslag av huvudmännen, fastställa avgiftssatsen både för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan och dem som inte är det. Efter att Kammarkollegiet har fastställt en avgiftssats för varje huvudman ska Skatteverket fastställa en gemensam avgiftssats för varje kommun. De avgiftsskyldiga kommer med vårt förslag att betala begravningsavgift enligt den för kommunen gemensamma avgiftssatsen.

Vårt förslag är tänkt som en övergångslösning som ska gälla till dess att en ordning med en huvudman per kommun kan införas. En sådan ordning bör kunna vara genomförd senast 2018. Vi föreslår att regeringen tar initiativ till en överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan där det framgår att målsättningen är en organisation med en huvudman per kommun samt att en avstämning för att garantera att arbetet bedrivs i rätt riktning bör göras senast vid utgången av 2015.

Det bör betonas att en ordning med en huvudman per kommun inte har något samband med ett kommunalt huvudmannaskap.

Under övergångsperioden är det viktigt att samverkan mellan huvudmännen utökas och förbättras. Detta skapar i sig förutsättningar för rationalisering och effektivisering. Vi föreslår därför en skyldighet för huvudmännen inom en kommun att varje år samråda med varandra i frågor som rör deras förslag till avgiftssats. Till samrådet ska även begravningsombuden kallas. Utfallet av samrådet ska varje år rapporteras till Svenska kyrkan.

För dem som är medlemmar i Svenska kyrkan ska begravningsavgiften enligt nu gällande regler räknas in i kyrkoavgiften. Vi föreslår att detta ska ändras så att begravningsavgiften blir fristående från kyrkoavgiften. En sådan åtskillnad markerar tydligare att begravningsverksamheten är fristående från kyrkans övriga verksamhet. Kammarkollegiet fastställer enligt dagens regler avgiftssatsen för dem som inte är medlemmar i Svenska kyrkan, medan huvudmännen själva fastställer avgiftssatserna för medlemmar. I fortsättningen ska Kammarkollegiet, på förslag av huvudmännen, fastställa avgiftssatserna även för medlemmar i Svenska kyrkan. På så sätt upphör den risk som finns i dag för att det fastställs olika avgiftssatser för medlemmar och ickemedlemmar i Svenska kyrkan.

Att huvudmännen ska ha ett avgörande inflytande på begravningsavgiftssatsernas storlek är en given utgångspunkt. Huvudmännens förslag till begravningsavgiftssats måste dock vara upprättat i enlighet med kraven i begravningslagen. Vi föreslår att det införs en bestämmelse i begravningsförordningen där det framgår att Kammarkollegiet får frångå huvudmannens förslag om detta inte grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader eller i övrigt inte kan anses förenligt med bestämmelserna i begravningslagen.

Begravningsclearing – Avsnitt 5

Gravsättning kan i vissa fall ske på en annan ort än den avlidnes hemort. Den huvudman som i sådana fall utför gravsättningen, eller vissa i lag angivna tjänster, har då rätt till ersättning av huvudmannen för begravningsverksamheten på den avlidnes hemort. Ersättningen mellan huvudmännen regleras i en taxa för begravningsclearing som fastställs varje år av Kammarkollegiet. Våra undersökningar visar att det nuvarande systemet för s.k. begravningsclearing överlag fungerar bra. Någon genomgripande förändring av systemet som sådant finns det därför inte skäl att överväga.

När det gäller clearingtransaktioner inom en kommun anser vi dock att det finns skäl för en förändring. En följd av en ordning med endast en huvudman för begravningsverksamheten per kommun blir att

clearingtransaktionerna mellan huvudmännen inom en kommun kommer att upphöra. Vi anser dock att det finns skäl för en reglering som går ut på att clearingtransaktioner mellan huvudmännen inom en kommun ska upphöra redan nu. Vi föreslår därför att någon ersättning inte ska utgå för tjänster som tillhandahålls av en huvudman som har sitt förvaltningsområde inom samma kommun som folkbokföringshuvudmannen. Många huvudmän som har ett äldreboende inom sitt förvaltningsområde upplever det i dag som orättvist att de får betala gravsättning för en person som kort tid före sin död flyttat till äldreboendet och där begravningsavgifterna under personens livstid tillfallit en annan huvudman. Våra förslag kommer bidra till att lösa den problematiken. Vi anser att Kammarkollegiet också i fortsättningen varje år bör fastställa en taxa för begravningsclearing. Vi anser att huvudmännens roll vid fastställandet av taxan bör bli större. Vi föreslår därför att huvudmännen gemensamt varje år ska lämna ett förslag till taxa till Kammarkollegiet. Ett organ som i dagsläget ligger nära till hands för uppgiften att lämna förslag till taxa är Begravningsrådet, som består av representanter för Svenska kyrkan, Församlingsförbundet och SKKF.

Våra undersökningar visar att det finns vissa tillämpningsproblem när det gäller taxan för begravningsclearing. Det finns därför ett behov av riktlinjer och tillämpningsanvisningar. Vi föreslår att Kammarkollegiet ges i uppdrag att utfärda allmänna råd om tillämpningen av taxan för begravningsclearing.

Begrepp inom begravningsverksamheten – Avsnitt 6

Utöver de gravskick som framgår av begravningslagen har nya gravskick börjat växa fram. Dessa är inte rättsligt reglerade och villkoren skiljer sig åt från en huvudman till en annan. Detta leder till begreppsförvirring och oklarheter. Vi föreslår därför att de nya gravskick som har vuxit fram, t.ex. askgravlund och askgravplats, definieras rättsligt. Också många av de mer vedertagna gravskicken, t.ex. minneslund, saknar en definition i dag. Vi anser att även dessa bör definieras i författning.

Vi föreslår att det införs rättsliga definitioner av kistgravplats, urngravplats, kolumbarium och urnmur, kistmur, minneslund, kistminneslund, askgravlund och askgravplats. Vi är medvetna om att dessa gravskick inte är de enda som tillämpas utan vi har valt att utgå från de vanligast förekommande gravskicken. Reglerna tar sikte på nyanläggningar av gravplatser och nya upplåtelse som sker. Av definitionerna framgår t.ex. om upplåtelsen sker med gravrätt, utan gravrätt eller med en begränsad gravrätt. Det är viktigt att ett system med definitioner av gravskick blir flexibelt och anpassningsbart till ändrade förhållanden. Vi föreslår därför att definitionerna förs in i begravningsförordningen, medan en hänvisning till förordningen görs i begravningslagen.

Vid vissa gravskick, t.ex. upplåtelse av askgravplatser och urnnischer i kolumbarier, är den gravrätt som upplåts begränsad på olika sätt. Det rör sig om inskränkningar i gravrättsinnehavarens rätt att bestämma över gravplatsens smyckning och över gravanordningen samt i skyldigheten

att vårda gravplatsen. Vi föreslår att det införs en definition av begränsad gravrätt i begravningslagen.

Vi föreslår också att vissa frågor som rör gravsättning i minneslund, kistminneslund, askgravlund och askgravplats ytterligare regleras i begravningsförordningen. Det gäller t.ex. frågan om närvarorätt vid gravsättningen. Beträffande gravsättning i kistmur föreslås särskilda regler beträffande bl.a. den typ av kista som får användas vid gravsättningen.

Vid en upplåtelse som sker med gravrätt föreligger det en skyldighet för upplåtaren att utfärda ett gravbrev. När det gäller de gravskick som upplåts utan gravrätt föreligger i dag inte någon motsvarande skyldighet att utfärda ett bevis över gravsättningen. Vi föreslår att det införs en skyldighet för upplåtaren att utfärda ett sådant bevis. Av beviset ska framgå vilken typ av gravsättning det gäller, vem eller vilka som gravsatts, dödsdatum och datum för gravsättningen samt de villkor som gäller för gravsättningen.

Att bestämmanderätten över utformningen av en minneslund, kistminneslund eller askgravlund måste ligga hos upplåtaren är naturligt och följer av gravskickens kollektiva karaktär. Det är dock rimligt att anhöriga, som har gjort sina val av gravskick utifrån vissa förutsättningar, informeras om väsentliga ändringar som sker. Det kan t.ex. vara fråga om ändringar av en gemensam gravanordning i en askgravlund. Vi föreslår en skyldighet för upplåtaren att, inför väsentliga ändringar av en minneslund, kistminneslund eller askgravlund, på lämpligt sätt informera om förändringen och bakgrunden till denna.

En gravrättsinnehavare kan när som helst välja att återlämna sin gravrätt till upplåtaren. I dag finns det inte någon uttrycklig bestämmelse om rätten att återfå en gravrätt som har återlämnats till upplåtaren. Vi föreslår att det införs en sådan rätt. Endast den som står i särskild relation till den avlidne, till någon som är gravsatt inom gravplatsen eller till gravrättsinnehavaren kan få överta gravrätten. I de fall gravrätten återupptas och övergår till sökanden sker det enligt de regler som gäller vid tidpunkten för återfåendet. En ansökan måste göras inom den s.k. fredningstiden, dvs. inom 25 år från den senaste gravsättningen.

Andra begängelsemetoder än kremering – Avsnitt 7

I dag används i princip bara två sätt att ta hand om kroppen efter döden. Antingen gravsätts stoftet efter den avlidne i en kista (jordbegravning) eller så sker kremering av stoftet till aska. Några andra metoder än kremering för att förbereda stoftet för gravsättning kan inte anses tillåtna i dag. Vi föreslår att lagstiftningen öppnas också för andra metoder än kremering. Vi har valt att kalla sådana metoder för ”andra begängelsemetoder”. Vilka metoder som kan bli aktuella går inte att säga i dagsläget. Ett utvecklingsarbete har dock pågått under flera år när det gäller promession, eller frystorkning, som metod. Vi vet också att den s.k. resomationsmetoden tillämpas i en delstat i USA.

Våra förslag innebär att en ny begängelsemetod inte får användas innan regeringen har meddelat tillstånd till metoden som sådan. Ett tillstånd får meddelas endast om metoden är förenlig med kravet på en

värdig behandling av avlidna samt även i övrigt framstår som lämplig ur bl.a. etiska, miljömässiga och ekonomiska hänseenden.

I dag sker det en obligatorisk tillståndsprövning enligt miljöbalken av krematorier. Vi föreslår att det också beträffande anläggningar som ska användas för andra begängelsemetoder införs en obligatorisk tillståndsprövning enligt miljöbalken. Vi har valt att kalla sådana anläggningar för ”andra begängelseanläggningar”. Miljöprövningen av sådana anläggningar ska enligt våra förslag utföras av länsstyrelserna.

Våra förslag innebär alltså att det skapas två olika former av tillståndsprövning, en regeringsprövning av metoden som sådan och en miljöprövning av länsstyrelserna avseende den anläggning som ska användas. Processerna tar sikte på olika aspekter. Vi har inte ställt krav på att t.ex. länsstyrelsens miljöprövning ska ske först eller vice versa.

I sin tillståndsprövning behöver regeringen tillgång till sakkunskap inom olika områden. Sådan kunskap kan inhämtas på olika sätt, t.ex. genom yttranden från bl.a. Socialstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Statens medicinsketiska råd (SMER), Svenska kyrkan, andra trossamfund, företrädare för begravningsbyråerna och för huvudmännen samt från begravningsombuden.

Prövningen av om en metod kan anses förenlig med kravet på en värdig behandling av avlidna innefattar många svåra etiska frågeställningar. Sådana frågeställningar kan t.ex. gälla det sätt på vilket man enligt metoden ska åstadkomma att stoffet sönderfaller eller upplöses.

När det gäller regeringens prövning av de miljömässiga aspekterna så är det fråga om andra sådana än de som ska prövas inom ramen för den miljöprövning som enligt våra förslag ska ske av den anläggning som ska användas. Exempelvis kan nämnas eventuella risker för mark, människor eller djur som kan uppkomma i samband med gravsättning av de stoftrester som blir kvar efter hantering enligt en viss metod.

När det gäller de ekonomiska aspekterna så är utgångspunkten att den huvudman som uppför en ny begängelseanläggning även ska kunna ta hand om avlidna från andra förvaltningsområden. Eventuella ökade transportkostnader och deras miljöpåverkan måste därför beaktas. En ekonomisk analys bör tas fram där finansiering, kostnader och andra ekonomiska konsekvenser redovisas.

Enligt våra förslag är utgångspunkten att när en ny begängelsemetod har godkänts så ska samma regler gälla för den som för kremering. De stoftrester som uppkommer bör också behandlas på samma sätt som aska efter kremering. Regeringen har dock alltid möjlighet att besluta om särskilda villkor för en metod eller för gravsättning av stoftrester som hanterats enligt metoden. Ett sådant villkor kan vara att stoftresterna bara får grävas ned men inte spridas. Ett annat kan vara att gravsättning får ske på ett annat djup än vad som gäller för kistgravar.

Behöriga att ansöka om tillstånd till en ny begängelsemetod är enligt våra förslag den som innehar en allmän begravningsplats eller en församling.

En annan begängelseanläggning än ett krematorium får endast anordnas och hållas av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling, dvs. samma krets som för krematorier. En innehavare av en annan begängelseanläggning ska enligt våra förslag ha samma

skyldigheter som en innehavare av ett krematorium har enligt begravningslagen och begravningsförordningen.

Tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering – Avsnitt 8

Vi har konstaterat att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering ökar. Detta beror på en mängd samverkande faktorer, t.ex. inom vilken tid begravningsceremonin kan erbjudas, anhörigas önskemål om tidpunkt och plats för begravningen och vem som ska leda den samt tillgången till lokal för minnesstund efter begravningsceremonin. Under den närmaste 10årsperioden kommer antalet personer som avlider sannolikt att öka jämfört med föregående 10årsperiod. Om inga åtgärder vidtas för att förkorta tiderna mellan dödsfall och gravsättning eller kremering, kommer med all sannolikhet en utbyggnad av antalet bårhusplatser och platser i bisättningslokaler att bli nödvändig. En begravning utgör vidare ett viktigt steg i sorgearbetet, vilket talar för att tiden mellan dödsfall och begravning inte bör vara för lång.

Vår bedömning är att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering inte får fortsätta att öka utan att den i stället bör förkortas. Vi föreslår att begravningslagen ändras så att den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering bestäms till en månad. Förslaget innebär en halvering av den tid som gäller i dag.

Vi anser att det också i fortsättningen ska vara möjligt att få anstånd från tidsfristen för gravsättning eller kremering. Vi föreslår att huvudmannen för begravningsverksamheten ska få medge anstånd med gravsättning eller kremering, om det finns skäl för det, i upp till två månader efter dödsfallet. Ytterligare anstånd ska, precis som i dag, kunna medges av Skatteverket om det finns särskilda skäl för det.

Ikraftträdande

Vi föreslår att de nya bestämmelser som föreslås i begravningslagen och andra författningar ska träda i kraft den 1 januari 2011. Vår bedömning är att några särskilda övergångsbestämmelser inte är nödvändiga.

1 Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)

Härigenom föreskrivs i fråga om begravningslagen (1990:1144)

dels att 9 kap. 2 § andra stycket ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 10 kap. 2–3, 5 och 7 §§ ska betecknas 10 kap. 3–4, 6 och 8 §§,

dels att nuvarande 10 kap. 1, 4 och 6 §§ ska betecknas 10 kap. 2, 5 och 7 §§,

dels att de nya 10 kap. 2, 5 och 7 §§ ska ha följande lydelse,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 1 och 3 §§, 3 kap. 1 och 4 §§, 5 kap. 10 §, 6 kap. 3 §, 7 kap. 3, 12, 20 och 26 §§, 9 kap. 2, 4, 6, 10 och 14 §§, 11 kap. 7 och 8 §§ samt rubrikerna till 1, 3 och 10 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas ett nytt kapitel, 3 a kap., av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tio nya paragrafer, 1 kap. 1 a och 1 b §§, 3 kap. 1 a §, 3 a kap. 1–3 §§, 9 kap. 4 a och 4 b §§, 10 kap. 1 och 2 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Definitioner

1 kap. Definitioner *m.m.*

1 §¹

I denna lag avses med

– *begravningsverksamhet*: de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser,

– *församling*: församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan,

¹ Senaste lydelse 1999:306.

- *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som *skall* anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,
- *huvudman*: församling inom Svenska kyrkan eller kommun som *ska* anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde,
- *begravningsplatser*: områden eller utrymmen som är behörigen anordnade för förvaring av avlidnas stoft eller aska och som har tagits i anspråk för detta ändamål, främst kyrkogårdar eller andra gravområden, minneslundar, kolumbarier eller urnmurar,
- *allmänna begravningsplatser*: sådana begravningsplatser som är anordnade av församlingar, av kommuner eller annars av det allmänna,
- *enskilda begravningsplatser*: andra begravningsplatser än allmänna,
- *gravrätt*: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts av den som förvaltar begravningsplatsen till någon för gravsättning,
- *begränsad gravrätt*: en gravrätt som upplåts med de begränsningar av gravrättsinnehavarens rättigheter och skyldigheter som framgår av 7 kap. 3 § och 26 § denna lag,
- *kremering*: förbränning av stoftet efter en avliden person,
- *kremering*: förbränning av stoft eller stoftrester efter en avliden person,
- *andra begängelsemetoder*: andra processer än kremering genom vilka stoftet efter den avlidne förbereds för gravsättning,
- *gravsättning*: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats och placering eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats,
- *gravsättning*: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats eller inom ett gemensamt gravområde utan bestämda gravplatser eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats,
- *gravanordningar*: gravvårdar och andra gravöverbyggnader, stenramar, staket eller andra liknande anordningar på en gravplats.

1 a §

Definitioner av olika gravskick finns i begravningsförordningen (1990:1147).

1 b §

Länsstyrelsens uppgifter enligt denna lag ska fullgöras av den länsstyrelse som regeringen bestämmer.

2 kap.**1 §²**

Allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag *skall* anordnas och hållas av *de territoriella församlingarna inom Svenska kyrkan*.

Regeringen får för särskilda fall besluta att en kommun i stället *skall* anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom kommunen.

Allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag *ska* anordnas och hållas av *huvudmannen för begravningsverksamheten*.

Regeringen får för särskilda fall besluta att en kommun i stället *ska* anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom kommunen.

3 §³

På en allmän begravningsplats ska gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom *församlingen eller kommunen*. Där ska gravplats också beredas en dödfödd som avlidit efter utgången av tjuogoandra havandeskapsveckan, om kvinnan är folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Detsamma gäller i fråga om en dödfödd som avlidit

På en allmän begravningsplats ska gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom *huvudmannens förvaltningsområde*. Där ska gravplats också beredas en dödfödd som avlidit efter utgången av tjuogoandra havandeskapsveckan, om kvinnan är folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Detsamma gäller i fråga om en dödfödd

² Senaste lydelse 1999:306.

³ Senaste lydelse 2008:208.

före utgången av tjugioandra havandeskapsveckan, om kvinnan begär det och ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till huvudmannen.

Om tillgången på gravplatsmark medger det, får också andra beredas gravplats där.

3 kap. Krematorier

Krematorier får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling.

Vid krematorierna skall föras kremationsjournaler enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

som avlidit före utgången av tjugioandra havandeskapsveckan, om kvinnan begär det och ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till huvudmannen.

3 kap. Krematorier och andra begängelseanläggningar

1 §⁴

Krematorier och andra begängelseanläggningar får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling.

Krematorier och andra begängelseanläggningar ska prövas enligt miljöbalken. Andra bestämmelser om tillstånd finns i 3 a kap.

1 a §

En innehavare av en annan begängelseanläggning än ett krematorium har samma skyldigheter som en innehavare av ett krematorium har enligt denna lag och enligt begravningsförordningen (1990:1147).

4 §

Vid krematorier och andra begängelseanläggningar ska föras journaler enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

3 a kap. Tillstånd till andra

⁴ Senaste lydelse 1999:306.

*begängelsemetoder än kremering**1 §*

En annan begängelsemetod än kremering får inte användas innan regeringen har meddelat tillstånd till metoden. Tillstånd får sökas av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling.

2 §

Regeringen får meddela tillstånd till en sådan metod som avses i 1 § endast om metoden är förenlig med kravet på en värdig behandling av avlidna samt den även i övrigt framstår som lämplig ur bl.a. etiska, miljömässiga och ekonomiska hänseenden.

Ett tillstånd får förenas med särskilda villkor både för metoden som sådan och för gravsättningen av stoftrester.

3 §

Vad som sägs i denna lag och begravningsförordningen (1990:1147) om kremering och aska efter kremering ska äga motsvarande tillämpning för en sådan metod som avses i 1 § samt för de stoftrester som uppkommer efter hantering enligt metoden. Om annat inte beslutas får stoftrester också gravsättas i en kista.

5 kap.

10 §⁵

Stoftet efter en avliden eller en dödfödd som avses i 2 kap. 3 § första stycket *skall* kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast *två månader* efter dödsfallet.

Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom *föreskriven tid, skall* Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 2 §.

Stoftet efter en avliden eller en dödfödd som avses i 2 kap. 3 § första stycket *ska* kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast *en månad* efter dödsfallet.

Den huvudman för begravningsverksamheten inom vars område den avlidne var folkbokförd får medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen i upp till två månader efter dödsfallet, om det finns skäl för det. Ytterligare anstånd med kremeringen eller gravsättningen kan medges av Skatteverket, om det finns särskilda skäl för det.

Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom *två månader, ska* Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 2 §.

6 kap.

3 §⁶

Trots det som sägs i 1 § får huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur där gravrätten har upphört.

Trots det som sägs i 1 § får huvudmannen för begravningsverksamheten eller den som annars förvaltar en allmän begravningsplats ta ut aska som har gravsatts i ett utrymme i ett kolumbarium eller en urnmur *eller stoft som har gravsatts i en kistmur* där gravrätten har upphört.

⁵ Senaste lydelse 2003:699.

⁶ Senaste lydelse 1999:306.

Askan *skall* i så fall grävas ned inom begravningsplatsen eller inom någon annan närbelägen begravningsplats.

Askan *eller stoftet ska* i så fall grävas ned inom begravningsplatsen eller inom någon annan närbelägen begravningsplats.

7 kap.

3 §

Innehavaren av gravrätten *skall* hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick.

Innehavaren av gravrätten *ska* hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick. *Vid upplåtelse av en begränsad gravrätt har upplåtaren ansvaret för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick. Regler om upplåtarens rätt att debitera en avgift för skötseln finns i begravningsförordningen (1990:1147).*

12 §

Gravrätten får återlämnas till upplåtaren.

Gravrätten får återlämnas till upplåtaren. *Den som vill ansöka om att återfå gravrätten ska göra det hos upplåtaren inom den tid som anges i 20 §. Efter ansökan prövar upplåtaren om gravrätten ska återupptas och övergå till sökanden enligt de regler som finns i 11 och 14 §§.*

20 §⁷

När en gravrätt *skall* anses återlämnad enligt 19 § är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 25 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där.

När en gravrätt *ska* anses återlämnad enligt 19 § *eller har återlämnats enligt 12 §* är upplåtaren skyldig att behålla gravplatsen under minst 25 år från gravsättningen till förmån för den som senast har gravsatts där (*fredningstid*).

Gravanordning behöver behållas bara om kostnaden för skötseln av gravplatsen betalas.

⁷ Senaste lydelse 1999:306.

26 §

Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. *Upplåtaren får dock* besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. *Vid upplåtelse av en begränsad gravrätt är det dock upplåtaren som bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Även i övrigt får upplåtaren* besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

9 kap.

2 §⁸

Begravningsavgiften *skall* betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

Om församlingen är huvudman skall avgiften för den som tillhör Svenska kyrkan enligt lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund räknas in i kyrkoavgiften.

Begravningsavgiften *ska* betalas till den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

4 §⁹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver på förslag av huvudmannen den avgiftssats enligt vilken *de som inte tillhör*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver på förslag av huvudmannen den avgiftssats enligt vilken *begravningsavgift*

⁸ Senaste lydelse 1999:306.

⁹ Senaste lydelse 1999:1268.

Svenska kyrkan skall betala begravningsavgift. Huvudmannen fastställer avgiftssats för dem som tillhör Svenska kyrkan. I de fall en kommun är huvudman fastställer kommunen dock alltid avgiftssatsen. Avgiftssatsen skall grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Avgiftssatsen *skall* bestämmas på grundval av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen.

ska betalas. I de fall en kommun är huvudman fastställer kommunen dock alltid avgiftssatsen. Avgiftssatsen *ska* grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Avgiftssatsen *ska* bestämmas på grundval av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen.

4 a §

Den avgiftssats enligt vilken begravningsavgift ska betalas ska vara densamma inom en kommun.

4 b §

Om det finns fler än en huvudman för begravningsverksamheten inom en kommun ska huvudmännen senast den 15 oktober varje år samråda med varandra i frågor som rör förslag till begravningsavgiftssats. Till samrådet ska även det eller de begravningsombud som är verksamma inom huvudmännens förvaltningsområden kallas.

6 §¹⁰

För den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde <i>skall</i> huvudmannen utan kostnad för dödsboet tillhandahålla – gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år, – gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav, – transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser, – kremering – lokal för förvaring och visning av stoftet, samt – lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.	För den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde <i>ska</i> huvudmannen utan kostnad för dödsboet tillhandahålla – kremering <i>och andra begängelsemetoder enligt 3 a kap.,</i>

10 §¹¹

En huvudman som avses i 6 § <i>skall</i> ersätta den som har tillhandahållit tjänster enligt 7 §. Ersättningen <i>skall</i> betalas med de belopp som fastställs för varje tjänst i enlighet med 12 §.	En huvudman som avses i 6 § <i>ska</i> ersätta den som har tillhandahållit tjänster enligt 7 §, <i>dock inte om tjänsterna har tillhandahållits av en huvudman vars förvaltningsområde är beläget inom samma kommun som den huvudman som avses i 6 §.</i> Ersättningen <i>ska</i> betalas med de belopp som fastställs för varje tjänst i enlighet med 12 §.

¹⁰ Senaste lydelse 1999:306.

¹¹ Senaste lydelse 1999:306.

14 §¹²

Svenska kyrkan *skall* på medium för automatisk databehandling underrätta regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om de avgiftssatser som föreslås gälla för det följande inkomståret. Sedan regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställt avgiftssatserna *för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall* Svenska kyrkan på samma sätt underrätta Skatteverket om de avgiftssatser som *skall* gälla för det följande inkomståret. På samma sätt *skall* Svenska kyrkan till Skatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna. Svenska kyrkan *skall* till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att fastställa en avgiftssats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna *skall* lämnas.

Bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter när kommun är huvudman finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Svenska kyrkan *ska* på medium för automatisk databehandling underrätta regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om de avgiftssatser som föreslås gälla för det följande inkomståret. Sedan regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställt avgiftssatserna *ska* Svenska kyrkan på samma sätt underrätta Skatteverket om de avgiftssatser som ska gälla för det följande inkomståret. På samma sätt *ska* Svenska kyrkan till Skatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna. Svenska kyrkan *ska* till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att fastställa en avgiftssats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna *ska* lämnas.

¹² Senaste lydelse 2003:699.

10 kap. Ombud

1 §¹³

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten skall länsstyrelsen förordna ett eller flera ombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

10 kap. Tillsyn och ombud

1 §

Länsstyrelserna har tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelserna har rätt att inspektera verksamhet som står under deras tillsyn och får inhämta de upplysningar och ta del av handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

2 §

För huvudmannen eller huvudmännen för begravningsverksamheten inom en kommun ska länsstyrelsen förordna ett begravningsombud som ska granska hur huvudmannen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. När en kommun är huvudman för begravningsverksamheten ska något ombud inte förordnas.

Om det föreligger särskilda skäl får fler än ett ombud förordnas inom en kommun. Om fler än ett ombud förordnas för samma huvudman ska länsstyrelsen besluta om arbetsfördelningen mellan ombuden.

2 a §

Till begravningsombud ska förordnas en för uppdraget lämplig och kvalificerad person. Vid bedömningen av en persons lämplighet ska särskilt beaktas kunskaper inom ekonomi samt

¹³ Senaste lydelse 1999:306.

kunskap om och förståelse för olika religioner och livsåskådningar samt dessas begravnings seder.

4 §¹⁴

Ombudet *skall* kontrollera att sådant samråd som avses i 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen sker. Ombudet *skall* verka för att *församlingen* även i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

5 §

Ombudet *ska* kontrollera att sådant samråd som avses i 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen sker. Ombudet *ska* verka för att *huvudmannen* även i övrigt samråder med och informerar företrädare för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Begravningsombudet ska också kontrollera hur huvudmannen uppfyller dels sin skyldighet att tillhandahålla begravningsceremonilokaler utan religiösa symboler, dels sin skyldighet att tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

6 §¹⁵

Ombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen betalas av *församlingen* och utgör en kostnad för begravningsverksamheten.

7 §

Ombudet har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen *fastställs av länsstyrelsen*, betalas av *huvudmannen* och utgör en kostnad för begravningsverksamheten. *Också kostnader för ombudets utbildning ska betalas av huvudmannen.*

¹⁴ Senaste lydelse 1999:306.

¹⁵ Senaste lydelse 1999:306.

11 kap.

7 §¹⁶

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Den enskildes motpart *skall* därvid vara den som fattat beslut enligt 6 §.

Även länsstyrelsens beslut

– i ärende som avses i 5 kap. 4 §,

– om förfarande med aska enligt 5 kap. 5 § andra stycket,

– om flyttning av gravsatt stoft eller aska enligt 6 kap. 2 § andra stycket, *och*

– om överflyttning eller upphörande av gravrätt enligt 7 kap.

34 § *får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.*

Länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Den enskildes motpart *ska* därvid vara den som fattat beslut enligt 6 §.

– om flyttning av gravsatt stoft eller aska enligt 6 kap. 2 § andra stycket,

– om överflyttning eller upphörande av gravrätt enligt 7 kap.

34 § *och*

– beslut om ersättning till begravningsombud enligt 10 kap.

7 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

8 §

Länsstyrelsens beslut att förelägga vite enligt 2, 3 eller 4 § får inte överklagas.

Länsstyrelsens beslut att förelägga vite enligt 2, 3 eller 4 § får inte överklagas. *Inte heller länsstyrelsens beslut om förordnande av begravningsombud enligt 10 kap. 2 § får överklagas.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹⁶ Senaste lydelse 2003:699.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund att 2 § ska upphöra att gälla.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

För den som tillhör Svenska kyrkan skall begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144) räknas in i kyrkoavgiften. Detta gäller dock inte för den som är folkbokförd i en församling där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. att 4 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §¹⁷

Ett registrerat trossamfund som avses i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund är berättigat att under visst år av staten uppbära avgift som avses i den lagen med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för de avgiftsskyldiga i trossamfundet enligt Skatteverkets beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den eller de avgiftssatser som har bestämts för året före taxeringsåret.

Trossamfund som avses i första stycket är berättigat att under ett visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den eller de avgiftssatser som har beslutats för året och de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomster, som enligt Skatteverkets beslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de avgiftsskyldiga. Förskottet avräknas mot de avgifter, som trossamfundet har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör trossamfundets fordran hos staten enligt denna paragraf *skall* Skatteverket under samma år utanordna till trossamfundet med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden,

Belopp, som vid ingången av ett år utgör trossamfundets fordran hos staten enligt denna paragraf *ska* Skatteverket under samma år utanordna till trossamfundet med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden,

¹⁷ Senaste lydelse 2003:679.

varvid vardag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte *skall* medräknas. Är trossamfundets fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, *skall* vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalning *skall* ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av trossamfundets fordran, *skall* den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om avgift till registrerat trossamfund tillämpas på motsvarande sätt i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144), *om den inte enligt 3 § lagen om avgift till registrerat trossamfund skall räknas in i kyrkoavgiften*. Det som sägs om trossamfund *skall* dock i stället gälla den församling eller kyrkliga samfällighet som är huvudman för begravningsverksamheten.

varvid vardag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte *ska* medräknas. Är trossamfundets fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, *ska* vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalning *ska* ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av trossamfundets fordran, *ska* den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om avgift till registrerat trossamfund tillämpas på motsvarande sätt i fråga om begravningsavgift enligt begravningslagen (1990:1144). Det som sägs om trossamfund *ska* dock i stället gälla den församling eller kyrkliga samfällighet som är huvudman för begravningsverksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

4 Förslag till förordning om ändring i begravningsförordningen (1990:1147)

Härigenom föreskrivs i fråga om begravningsförordningen (1990:1147)

dels att 57 § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3–5, 7–9, 13–16, 18, 20, 22–24, 27–28, 30–31, 33, 36, 38–41, 43–45, 48, 51, 53 och 56 §§ ska betecknas 4–6, 8–10, 15–18, 20, 22, 24–26, 29–30, 32–33, 35, 38, 40–43, 45–47, 50, 54, 57 och 60 §§,

dels att nuvarande 6, 10–12, 17, 19, 21, 25–26, 29, 32, 34–35, 37, 42, 46–47, 49–50, 52, 54–55 och 58–59 §§ ska betecknas 7, 11–13, 19, 21, 23, 27–28, 31, 34, 36–37, 39, 44, 48–49, 52–53, 55, 58–59 och 61–62 §§,

dels att de nya 7, 11–13, 19, 21, 23, 27–28, 31, 34, 36–37, 39, 44, 48–49, 52–53, 55, 58–59 och 61–62 §§ samt rubriken närmast före 61 § ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas 13 nya paragrafer, 3, 13 a–13 d¹⁸, 14, 14 a, 51, 51 a, 56, 56 a, 61 a, och 61 b §§, samt närmast före 3 §, 13 a §, 51 § och 56 § rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Definitioner av gravskick

3 §

I begravningslagen (1990:1144) och i denna förordning avses med:

– Kistgravplats: en bestämd gravplats, inritad på gravkarta, med plats för en eller flera kistor som upplåts med gravrätt.

– Urngravplats: en bestämd gravplats, inritad på gravkarta, med plats för en eller flera urnor som upplåts med gravrätt.

¹⁸ Tidigare 13 a–13 c §§ upphävda genom 1996:541.

– *Kolumbarium och urnmur*: utrymmen med slutna urnnicher för förvaring av askurnor. Varje urnnich upplåts med en begränsad gravrätt.

– *Kistmur*: utrymme med slutna kistnicher för förvaring ovan jord av kistor med avlidnas stoft. Varje kistnisch upplåts med en begränsad gravrätt.

– *Minneslund*: ett gemensamt gravområde inom vilket askor efter avlidna grävs ned eller strös ut utan att bestämda gravplatser avskiljs, utan att namnuppgifter lämnas på platsen och utan att gravrätt upplåts.

– *Kistminneslund*: ett gemensamt gravområde inom vilket kistor grävs ned utan att bestämda gravplatser avskiljs, utan att namnuppgifter lämnas på platsen och utan att gravrätt upplåts.

– *Askgravlund*: ett gemensamt gravområde inom vilket askor efter avlidna grävs ned utan att bestämda gravplatser avskiljs och utan att gravrätt upplåts.

– *Askgravplats*: ett gravområde inom vilket askor efter avlidna grävs ned med avskiljande av bestämda gravplatser, som ritas in på gravkartan och upplåts med en begränsad gravrätt.

6 §

I fråga om en minneslund skall gravboken eller gravregistret innehålla uppgifter om

1. namn och personnummer

7 §

I fråga om en minneslund, en kistminneslund eller en askgravlund ska gravboken eller gravregistret innehålla uppgifter om

1. namn och personnummer

på den som har gravsatts inom *minneslunden* samt dödsdag och hemort vid dödsfallet, och
2. datum för gravsättning.

10 §

En kistgrav *skall* vara så djup att en kista som sätts ned i graven täcks av ett jordlager på minst en meter över kistans högsta del, gravkullen oräknad.

11 §¹⁹

Ett stoft får gravsättas i en kyrka, ett gravkor eller något annat särskilt anordnat gravrum bara om stoftet är balsamerat på ett lämpligt sätt och de ytterligare åtgärder har vidtagits som den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet kan komma att besluta till skydd mot olägenheter för människors hälsa med stöd av 2, 9 och 26 kap. miljöbalken eller föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Stoftet *skall* vara inneslutet i en lufttät metallkista, när stoftet *skall* gravsättas i en kyrka där gudstjänst brukar hållas eller i

på den som har gravsatts inom *lunden* samt dödsdag och hemort vid dödsfallet, och
2. datum för gravsättning.

11 §

En kistgrav *ska* vara så djup att en kista som sätts ned i graven täcks av ett jordlager på minst en meter över kistans högsta del, gravkullen oräknad.

Av 3 a kap. 2 § andra stycket begravningslagen (1990:1144) följer att regeringen kan besluta att gravsättning får ske på ett annat djup än vad som anges i första stycket.

12 §

Ett stoft får gravsättas i en kyrka, ett gravkor, *en kistmur* eller något annat särskilt anordnat gravrum bara om stoftet är balsamerat på ett lämpligt sätt och de ytterligare åtgärder har vidtagits som den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet kan komma att besluta till skydd mot olägenheter för människors hälsa med stöd av 2, 9 och 26 kap. miljöbalken eller föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Stoftet *ska* vara inneslutet i en lufttät metallkista, när stoftet *ska* gravsättas i en kyrka där gudstjänst brukar hållas eller i

¹⁹ Senaste lydelse 1999:882.

ett gravkor som står i omedelbar förbindelse med en sådan kyrka.

ett gravkor som står i omedelbar förbindelse med en sådan kyrka eller i en kistmur.

12 §

Före en gravsättning som avses i 11 § *skall* den som ordnar med gravsättningen visa att de åtgärder har vidtagits som krävs för gravsättningen.

13 §

Före en gravsättning som avses i 12 § *ska* den som ordnar med gravsättningen visa att de åtgärder har vidtagits som krävs för gravsättningen.

Minneslundar, kistminneslundar, askgravlundar och askgravplatser

13 a §

Vid gravsättning i en minneslund ombesörjs nedgrävning eller spridning av aska av upplåtaren utan närvaro av anhöriga. Upplåtaren svarar för minneslundens underhåll och skötsel. Över gravsättningen ska upplåtaren utfärda ett bevis om gravsättning i minneslund.

13 b §

Vid gravsättning i en kistminneslund ombesörjs nedgrävning av kistan av upplåtaren utan närvaro av anhöriga. Upplåtaren svarar för kistminneslundens underhåll och skötsel. Över gravsättningen ska upplåtaren utfärda ett bevis om gravsättning i kistminneslund.

13 c §

Vid gravsättning i en askgravlund får den gravsattes namn samt födelse- och dödsdatum, mot en avgift för dödsboet, sättas upp på det sätt upplåtaren anger på en för askgravlundens gemensam plats. Namnuppgifter får av upplåtaren tas bort efter 25 år. Upplåtaren svarar för askgravlundens underhåll. Över gravsättningen ska upplåtaren utfärda ett bevis om gravsättning i askgravlund.

13 d §

Vid gravsättning i en askgravplats ska upplåtaren tillhandahålla och vid gravplatsen montera en platta, sten eller liknande anordning med den gravsattes namn samt födelse- och dödsdatum. För detta samt för det skötselansvar upplåtaren har enligt 7 kap. 3 § begravningslagen (1990:1144) får upplåtaren debitera gravrättsinnehavaren en avgift enligt den av kyrkofullmäktige fastställda taxan. Vid ny gravsättning får ny avgift debiteras.

14 §

Ett bevis över gravsättning i minneslund, kistminneslund eller askgravlund ska innehålla uppgifter om

1. vilken gravsättning som är i fråga,

2. vem eller vilka som har gravsatts, med angivande av personnummer,

3. dödsdatum och datum för
gravsättningen samt

4. de villkor som gäller för
gravsättningen.

Upplåtaren ska lämna eller
skicka beviset till den eller dem
som ordnar med begravningen.

14 a §

Inför en väsentlig förändring
av en minneslund, kistminnes-
lund eller askgravlund ska upp-
låtaren på lämpligt sätt informera
om förändringen och bakgrunden
till denna.

17 §²⁰

Skatteverket *skall* lämna de
uppgifter som Socialstyrelsen
behöver för att, om intyget om
dödsorsaken inte har kommit in
inom den tidsgräns som anges i
16 §, kunna uppmana den som
skall lämna intyget att genast
göra det.

19 §

Skatteverket *ska* lämna de
uppgifter som Socialstyrelsen
behöver för att, om intyget om
dödsorsaken inte har kommit in
inom den tidsgräns som anges i
18 §, kunna uppmana den som
ska lämna intyget att genast göra
det.

19 §²¹

Socialstyrelsen får efter sam-
råd med Skatteverket, Rikspolis-
styrelsen och Rättsmedicinal-
verket

1. meddela föreskrifter om
de undersökningar och den ut-
redning i övrigt som dödsbevis
och intyg om dödsorsaken *skall*
grundas på,

21 §

Socialstyrelsen får efter sam-
råd med Skatteverket, Rikspolis-
styrelsen och Rättsmedicinal-
verket

1. meddela föreskrifter om
de undersökningar och den ut-
redning i övrigt som dödsbevis
och intyg om dödsorsaken *ska*
grundas på,

²⁰ Senaste lydelse 2003:947.

²¹ Senaste lydelse 2003:947.

2. meddela ytterligare föreskrifter om vad dödsbevis och intyg om dödsorsaken *skall* innehålla samt fastställa formulär för dessa handlingar, och

3. meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten inom hälso- och sjukvården av 4 kap. 2–5 §§ begravningslagen (1990:1144) och 14–16 §§ denna förordning.

21 §²²

En polismyndighet som meddelat tillstånd till gravsättning eller kremering *skall* sända tillståndet till Skatteverket.

Polismyndigheten *skall* sända sådana intyg som avses i 20 § till Socialstyrelsen.

25 §²³

Om medlingen leder till enighet mellan parterna eller ärendet återkallas hos huvudmannen för begravningsverksamheten, *skall* denne meddela detta till dem som har underrettats enligt 24 §.

26 §²⁴

När länsstyrelsens beslut enligt 5 kap. 4 § begravningslagen (1990:1144) har vunnit laga kraft, *skall* länsstyrelsen genast sända beslutet till den huvudman som har hänskjutit

2. meddela ytterligare föreskrifter om vad dödsbevis och intyg om dödsorsaken *ska* innehålla samt fastställa formulär för dessa handlingar, och

3. meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten inom hälso- och sjukvården av 4 kap. 2–5 §§ begravningslagen (1990:1144) och 16–18 §§ denna förordning.

23 §

En polismyndighet som meddelat tillstånd till gravsättning eller kremering *ska* sända tillståndet till Skatteverket.

Polismyndigheten *ska* sända sådana intyg som avses i 22 § till Socialstyrelsen.

27 §

Om medlingen leder till enighet mellan parterna eller ärendet återkallas hos huvudmannen för begravningsverksamheten, *ska* denne meddela detta till dem som har underrettats enligt 26 §.

28 §

När länsstyrelsens beslut enligt 5 kap. 4 § begravningslagen (1990:1144) har vunnit laga kraft, *ska* länsstyrelsen genast sända beslutet till den huvudman som har hänskjutit

²² Senaste lydelse 2003:947.

²³ Senaste lydelse 1999:882.

²⁴ Senaste lydelse 1999:882.

ärendet. Om länsstyrelsens beslut har överklagats, *skall* i stället den domstol som senast handlagt ärendet sända beslutet.

Huvudmannen *skall* därefter meddela dem som har underrettats enligt 24 § att ärendet är slutbehandlat.

29 §

Den som har tagit emot utdraget ur kremationsjournalen eller läkarintyget enligt 28 § *skall* se till att askan utan dröjsmål blir gravsatt eller omhändertagen för förvaring.

32 §

Ansökan om tillstånd enligt 30 eller 31 § *skall* göras av den som ordnar med gravsättningen.

34 §

Den som har fått tillstånd enligt 30 eller 31 § *skall* inom den tid som länsstyrelsen bestämmer lämna in ett intyg till länsstyrelsen om att det har förfarits med askan i enlighet med beslutet om tillstånd.

35 §²⁵

När ett intyg som avses i 34 § har kommit in till länsstyrelsen, *skall* länsstyrelsen genast meddela det till Skatteverket.

ärendet. Om länsstyrelsens beslut har överklagats, *ska* i stället den domstol som senast handlagt ärendet sända beslutet.

Huvudmannen *ska* därefter meddela dem som har underrettats enligt 26 § att ärendet är slutbehandlat.

31 §

Den som har tagit emot utdraget ur kremationsjournalen eller läkarintyget enligt 30 § *ska* se till att askan utan dröjsmål blir gravsatt eller omhändertagen för förvaring.

34 §

Ansökan om tillstånd enligt 32 eller 33 § *ska* göras av den som ordnar med gravsättningen.

36 §

Den som har fått tillstånd enligt 32 eller 33 § *ska* inom den tid som länsstyrelsen bestämmer lämna in ett intyg till länsstyrelsen om att det har förfarits med askan i enlighet med beslutet om tillstånd.

37 §

När ett intyg som avses i 36 § har kommit in till länsstyrelsen, *ska* länsstyrelsen genast meddela det till Skatteverket.

²⁵ Senaste lydelse 2003:947.

37 §²⁶

Passersedel får utfärdas bara om

1. intyg för gravsättning av stoft eller kremering kan utfärdas enligt 4 kap. 7 § begravningslagen (1990:1144), och

2. ett intyg från begravningsentreprenör visar

– att föreskrifterna i 40, 41 och 43 §§ är uppfyllda, och

– att kistan inte innehåller något annat än stoftet och sådana personliga tillhörigheter som *skall* gravsättas eller kimeras tillsammans med det.

Första stycket 2 gäller dock inte vid utförsel till Danmark, Finland, Island eller Norge.

42 §

Vid transport till Danmark, Finland, Island eller Norge tillämpas föreskrifterna i 40 och 41 §§ bara om

1. den som sköter transporten kräver det, eller

2. dödsfallet har orsakats av en smittsam sjukdom och en läkare bestämmer att föreskrifterna *skall* tillämpas.

Kistan *skall* dock vara tät och tillräckligt solid.

46 §²⁷

Kammarkollegiet *skall* årligen fastställa en taxa enligt vilken ersättning skall betalas för tjänster som avses i 9 kap.

39 §

Passersedel får utfärdas bara om

1. intyg för gravsättning av stoft eller kremering kan utfärdas enligt 4 kap. 7 § begravningslagen (1990:1144), och

2. ett intyg från begravningsentreprenör visar

– att föreskrifterna i 42, 43 och 45 §§ är uppfyllda, och

– att kistan inte innehåller något annat än stoftet och sådana personliga tillhörigheter som *ska* gravsättas eller kimeras tillsammans med det.

Första stycket 2 gäller dock inte vid utförsel till Danmark, Finland, Island eller Norge.

44 §

Vid transport till Danmark, Finland, Island eller Norge tillämpas föreskrifterna i 42 och 43 §§ bara om

1. den som sköter transporten kräver det, eller

2. dödsfallet har orsakats av en smittsam sjukdom och en läkare bestämmer att föreskrifterna *ska* tillämpas.

Kistan *ska* dock vara tät och tillräckligt solid.

48 §

Kammarkollegiet *ska* årligen, *efter förslag av huvudmännen gemensamt*, fastställa en taxa enligt vilken ersättning *ska*

²⁶ Senaste lydelse 1991:802.

²⁷ Senaste lydelse 1999:882.

6 § begravningslagen (1990:1144) när en huvudman enligt 9 kap. 10 och 11 §§ begravningslagen *skall* ersätta någon som tillhandahållit dessa tjänster.

betalas för tjänster som avses i 9 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144) när en huvudman enligt 9 kap. 10 och 11 §§ begravningslagen *ska* ersätta någon som tillhandahållit dessa tjänster. *Förslaget från huvudmännen ska lämnas till Kammarkollegiet senast den 1 april varje år. Kammarkollegiet utfärdar också allmänna råd om tillämpningen av taxan.*

47 §²⁸

Taxan *skall* grundas på ett underlag som visar den beräknade kostnaden för de olika tjänsterna. *Kammarkollegiet skall samråda med huvudmännen i fråga om underlaget.*

Om den faktiska kostnaden för en viss tjänst regelmässigt överstiger den beräknade kostnaden i väsentlig mån till följd av geografiska faktorer, särskilda begravningsseder eller andra förhållanden, får detta beaktas när taxan för tjänsten fastställs.

49 §

Taxan *ska* grundas på ett underlag som visar den beräknade kostnaden för de olika tjänsterna.

Om den faktiska kostnaden för en viss tjänst regelmässigt överstiger den beräknade kostnaden i väsentlig mån till följd av geografiska faktorer, särskilda begravningsseder eller andra förhållanden, får detta beaktas när taxan för tjänsten fastställs.

Fastställande av begravningsavgiftssatser

51 §

Kammarkollegiet ska varje år på förslag av huvudmännen fastställa en begravningsavgiftssats för varje huvudman inom Svenska kyrkan.

Kammarkollegiet får frångå

²⁸ Senaste lydelse 1999:882.

huvudmannens förslag i de fall förslaget inte grundas på en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader eller i övrigt inte kan anses förenligt med bestämmelserna i begravningslagen (1990:1144).

51 a §

Efter att Kammarkollegiet har fastställt avgiftssatser enligt 51 § ska Skatteverket varje år, om det finns fler än en huvudman för begravningsverksamheten inom en kommun, för varje kommun fastställa en gemensam avgiftssats enligt vilken invånarna i kommunen ska betala begravningsavgift.

49 §²⁹

Grundläggande bestämmelser om ett ombuds uppgifter finns i 10 kap. begravningslagen (1990:1144). Vid fullgörande av sitt uppdrag *skall* ett ombud inom sitt verksamhetsområde

1. skaffa sig kännedom om hur begravningsverksamheten är organiserad och utförs för dem som inte tillhör Svenska kyrkan och om deras önskemål rörande verksamheten,

2. informera dem som inte tillhör Svenska kyrkan om sin verksamhet och hålla kontakt med företrädare för andra trosamfund än Svenska kyrkan och andra berörda parter,

3. hos huvudmannen för

52 §

Grundläggande bestämmelser om ett ombuds uppgifter finns i 10 kap. begravningslagen (1990:1144). Vid fullgörande av sitt uppdrag *ska* ett ombud inom sitt verksamhetsområde

1. skaffa sig kännedom om hur begravningsverksamheten är organiserad och utförs för dem som inte tillhör Svenska kyrkan och om deras önskemål rörande verksamheten,

2. informera dem som inte tillhör Svenska kyrkan om sin verksamhet och hålla kontakt med företrädare för andra trosamfund än Svenska kyrkan och andra berörda parter,

3. hos huvudmannen för

²⁹ Senaste lydelse 1999:882.

begravningsverksamheten föreslå de åtgärder som behövs för att tillgodose beaktansvärda önskemål som kommer till ombudets kännedom,

4. skriftligen meddela Kammarkollegiet om han eller hon tillstyrker eller avstyrker huvudmannens förslag till begravningsavgift. Meddelandet *skall* lämnas i omedelbar anslutning till att Svenska kyrkan lämnat underrättelse om avgiftssatser för begravningsavgift enligt 3 § första stycket förordningen (1999:729) om begravningsavgift. Om förslaget avstyrks *skall* ombudet skriftligen motivera det och lämna ett eget förslag till begravningsavgift.

begravningsverksamheten föreslå de åtgärder som behövs för att tillgodose beaktansvärda önskemål som kommer till ombudets kännedom,

4. skriftligen meddela Kammarkollegiet om han eller hon tillstyrker eller avstyrker huvudmannens förslag till begravningsavgift. Meddelandet *ska* lämnas i omedelbar anslutning till att Svenska kyrkan lämnat underrättelse om avgiftssatser för begravningsavgift enligt 3 § första stycket förordningen (1999:729) om begravningsavgift. Om förslaget avstyrks *ska* ombudet skriftligen motivera det och lämna ett eget förslag till begravningsavgift.

5. senast den 15 maj varje år samråda med den av huvudmannen utsedde godkände eller auktoriserade revisorn i frågor som rör huvudmannens årsredovisning och kravet på särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Om huvudmannen har utsett två eller flera godkända eller auktoriserade revisorer är det tillräckligt att samrådet sker med en av dessa.

Av 10 kap. 2 § andra stycket begravningslagen (1990:1144) följer att om det förordnas fler än ett begravningsombud för samma huvudman ska länsstyrelsen besluta om arbetsfördelningen mellan ombuden.

50 §³⁰

Verksamhetsområdet för ett ombud omfattar församlingarna inom en kommun. Länsstyrelsen får besluta om ett annat verksamhetsområde om det finns skäl för det.

Länsstyrelsen *skall* ge kommunen tillfälle att föreslå personer som är lämpliga för uppdraget som ombud.

52 §³¹

Om ett ombud inte fullgör sin uppgift på ett tillfredsställande sätt får länsstyrelsen entlediga ombudet.

53 §

Verksamhetsområdet för ett ombud omfattar församlingarna inom en kommun. Länsstyrelsen får besluta om ett annat verksamhetsområde om det finns skäl för det.

Länsstyrelsen *ska* ge kommunen tillfälle att föreslå personer som är lämpliga för uppdraget som ombud. *Länsstyrelsen ska också ge andra trossamfund än Svenska kyrkan samt livsåskådningsorganisationer som är verksamma inom kommunens område tillfälle att föreslå lämpliga personer.*

De förslag på lämpliga ombud som lämnas till länsstyrelsen ska vara skriftligt motiverade utifrån vad som anges i 10 kap. 2 a § begravningslagen (1990:1144).

55 §

Om ett ombud inte fullgör sin uppgift på ett tillfredsställande sätt får länsstyrelsen entlediga ombudet.

Länsstyrelsen får också entlediga ombudet om denne i övrigt inte längre kan anses lämplig för uppdraget eller efter dennes egen begäran.

³⁰ Senaste lydelse 1999:882.

³¹ Senaste lydelse 1999:882.

Utbildning av ombud m.m.

56 §

Länsstyrelsen har ansvar för utbildningen av begravningsombuden. Länsstyrelsen ska också med råd stödja begravningsombuden i deras verksamhet samt främja erfarenhetsutbyte mellan ombuden.

56 a §

Länsstyrelsen får fakturera huvudmannen för kostnader som är hänförliga till utbildning av begravningsombud som är verk-samma inom huvudmannens för-valtningsområde.

54 §³²

Det årliga grundarvodet be-talas i förhållande till folk-mängden den 1 januari i den kommun eller annat verksam-hetsområde som ombudet utsetts i enligt följande.

Folkmängd den 1 januari	
Grundarvode, kronor	
–24 999	7 500
25 000–74 999	10 000
75 000–	15 000

Sammanträdesarvodet *skall* vara 400 kronor per samman-träde som ombudet är när-varande vid.

58 §

Det årliga grundarvodet be-talas i förhållande till folk-mängden den 1 januari i den kommun eller annat verksam-hetsområde som ombudet utsetts i enligt följande.

Folkmängd den 1 januari	
Grundarvode, kronor	
–24 999	8 500
25 000–74 999	11 500
75 000–	17 000

Sammanträdesarvodet *ska* vara 450 kronor per samman-träde som ombudet är när-varande vid.

³² Senaste lydelse 1999:882.

55 §

Ett ombud som får vidkännas löneavdrag eller annan inkomstförlust på grund av sammanträden som anges i 53 § har rätt till ersättning för sådan inkomstförlust

Ersättning till den som driver egen verksamhet betalas högst med det belopp per sammanträdesdag som motsvarar 75 procent av egenföretagarens enligt 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring fastställda sjukpenninggrundande inkomst, delad med 365.

Ombudets redovisning

58 §³³

Ombudet *skall* senast den 31 mars varje år ge in en årsberättelse till länsstyrelsen. Årsberättelsen *skall* innehålla en redogörelse för verksamheten under det närmast föregående kalenderåret *samt en redovisning dels av den tid som lagts ned på sammanträden och annat arbete, dels av den tid som lagts ned på arbete för olika huvudmän. Av berättelsen skall även kostnaderna för ombudets arbete för olika huvudmän framgå.*

59 §

Ett ombud som får vidkännas löneavdrag eller annan inkomstförlust på grund av sammanträden som anges i 57 § *eller på grund av utbildning* har rätt till ersättning för sådan inkomstförlust.

Ersättning till den som driver egen verksamhet betalas högst med det belopp per sammanträdesdag *eller utbildningsdag* som motsvarar 75 procent av egenföretagarens enligt 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring fastställda sjukpenninggrundande inkomst, delad med 365.

Ombudets redovisning och fastställande av ersättning

61 §

Ombudet *ska* senast den 31 maj varje år ge in en årsberättelse till länsstyrelsen. *Om ombudet har flera huvudmän ska en årsberättelse ges in för varje huvudman. Om det finns flera ombud för en huvudman ska varje ombud ge in en egen årsberättelse.*

Årsberättelsen *ska* innehålla en redogörelse för verksamheten under det närmast föregående kalenderåret. *Till årsberättelsen ska fogas en redogörelse för det samråd som ombudet enligt 52 § har haft med*

³³ Senaste lydelse 1999:882.

huvudmannens revisor. Av redogörelsen ska särskilt framgå hur kravet på särredovisning har uppfyllts.

Årsberättelsen ska också innehålla en redovisning av den tid som lagts ned på sammanträden och annat arbete, uppgift om genomgången utbildning samt kostnaderna för ombudets arbete.

61 a §

Länsstyrelsen ska kontrollera att ombudets årsberättelse är fullständig och uppfyller de krav som anges i begravningslagen (1990:1144) och i denna förordning. Om årsberättelsen är bristfällig ska länsstyrelsen förelägga ombudet att inkomma med komplettering.

61 b §

Efter att årsberättelsen har godkänts ska länsstyrelsen fastställa ombudets ersättning i beslut.

Om det föreligger särskilda skäl får länsstyrelsen besluta om förskott till ombudet.

59 §³⁴

Skatteverkets beslut om passersedel enligt 36 § får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.

62 §

Skatteverkets beslut om passersedel enligt 38 § får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

³⁴ Senaste lydelse 2003:947.

5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:729) om begravningsavgift

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:729) om begravningsavgift

dels att nuvarande 2 och 3 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det införs en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Kammarkollegiet *skall* fastställa *avgiftssatserna* för begravningsavgift enligt 9 kap. 14 § begravningslagen (1990:1144) *för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.*

Kammarkollegiet *ska* fastställa *en avgiftssats* för begravningsavgift *för varje huvudman* enligt 9 kap. 4 § begravningslagen (1990:1144).

3 §³⁵

Svenska kyrkan *skall* senast den 1 november underrätta Kammarkollegiet om de avgiftssatser för begravningsavgift som föreslås gälla för det följande inkomståret *för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.* Om en församling eller kyrklig samfällighet vid denna tidpunkt inte beslutat om förslag till avgiftssats *skall* Svenska kyrkan i stället underrätta Kammarkollegiet om den avgiftssats som framgår av upprättat förslag till budget. I sådana fall *skall* Svenska kyrkan senast den 15 november underrätta Kammarkollegiet om den beslutade avgiftssatsen, om denna avviker

Svenska kyrkan *ska* senast den 1 november underrätta Kammarkollegiet om de avgiftssatser för begravningsavgift som föreslås gälla för det följande inkomståret. Om en församling eller kyrklig samfällighet vid denna tidpunkt inte beslutat om förslag till avgiftssats *ska* Svenska kyrkan i stället underrätta Kammarkollegiet om den avgiftssats som framgår av upprättat förslag till budget. I sådana fall *ska* Svenska kyrkan senast den 15 november underrätta Kammarkollegiet om den beslutade avgiftssatsen, om denna avviker från den som framgår av förslaget till budget.

³⁵ Senaste lydelse 2003:1008.

från den som framgår av förslaget till budget.

Kammarkollegiet *skall* senast den 1 december underrätta Svenska kyrkan om de avgiftssatser som Kammarkollegiet fastställt för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan *skall* senast den 3 december underrätta Skatteverket om de avgiftssatser för begravningsavgiften som *skall* gälla för det följande inkomståret.

Kammarkollegiet *ska* senast den 1 december underrätta Svenska kyrkan om de avgiftssatser som Kammarkollegiet fastställt.

Svenska kyrkan *ska* senast den 3 december underrätta Skatteverket om de avgiftssatser för begravningsavgiften som *ska* gälla för det följande inkomståret.

3 a §

Skatteverket ska, om det finns flera huvudmän för begravningsverksamheten inom en kommun, senast den 10 december varje år, fastställa den gemensamma avgiftssats enligt vilken invånarna i kommunen ska betala begravningsavgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.

1. Riksrevisionen
2. Hovrätten för Västra Sverige
3. Kammarrätten i Stockholm
4. Socialstyrelsen
5. Statens folkhälsoinstitut
6. Ekonomistyrningsverket
7. Skatteverket
8. Kammarkollegiet
9. Länsstyrelsen i Stockholms län
10. Länsstyrelsen i Kalmar län
11. Länsstyrelsen i Gotlands län
12. Länsstyrelsen i Skåne län
13. Länsstyrelsen i Hallands län
14. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
15. Länsstyrelsen i Värmlands län
16. Länsstyrelsen i Dalarnas län
17. Länsstyrelsen i Jämtlands län
18. Länsstyrelsen i Norrbottens län
19. Uppsala universitet
20. Sveriges Lantbruksuniversitet
21. Naturvårdsverket
22. Regelrådet
23. Diskrimineringsombudsmannen
24. Nämnden för statligt stöd till trossamfund
25. Sveriges kommuner och landsting
26. Stockholms kommun
27. Tranås kommun
28. Stockholms läns landsting
29. Uppsala läns landsting
30. Södermanlands läns landsting
31. Östergötlands läns landsting
32. Jönköpings läns landsting
33. Kronobergs läns landsting
34. Kalmar läns landsting
35. Blekinge läns landsting
36. Skåne läns landsting
37. Hallands läns landsting
38. Västra Götalands läns landsting
39. Värmlands läns landsting
40. Örebro läns landsting
41. Västmanlands läns landsting
42. Dalarnas läns landsting
43. Gävleborgs läns landsting
44. Västernorrlands läns landsting
45. Jämtlands läns landsting
46. Västerbottens läns landsting
47. Norrbottens läns landsting

48. Svenska kyrkan
49. Svenska kyrkans församlingsförbund
50. Göteborgs stift
51. Härnösands stift
52. Karlstads stift
53. Linköpings stift
54. Luleå stift
55. Lunds stift
56. Skara stift
57. Stockholms stift
58. Strängnäs stift
59. Uppsala stift
60. Visby stift
61. Västerås stift
62. Växjö stift
63. Göteborgs kyrkliga samfällighet
64. Malmö kyrkliga samfällighet
65. Uppsala kyrkliga samfällighet
66. Norrköpings kyrkliga samfällighet
67. Örebro kyrkliga samfällighet
68. Linköpings kyrkliga samfällighet
69. Lunds kyrkliga samfällighet
70. Täby församling
71. Bollnäs-Ovanåkers kyrkliga samfällighet
72. Nyköpings kyrkliga samfällighet
73. Motala församling
74. Kristianstads kyrkliga samfällighet
75. Kiruna kyrkliga samfällighet
76. Köpings kyrkliga samfällighet
77. Vänersborgs och Väne-Ryrs kyrkliga samfällighet
78. Visby domkyrkoförsamling
79. Norrtälje-Malsta församling
80. Ljungby kyrkliga samfällighet
81. Vimmerby kyrkliga samfällighet
82. Lycksele församling
83. Söndrum-Vapnö församling
84. Ulricehamns kyrkliga samfällighet
85. Åmåls kyrkliga samfällighet
86. Karlshamns församling
87. Västanfors-Västervåla församling
88. Gagnefs kyrkliga samfällighet
89. Danmark-Funbo kyrkliga samfällighet
90. Fresta församling
91. Lomma församling
92. Vreta klostets kyrkliga samfällighet
93. Sollefteå-Boteå kyrkliga samfällighet
94. Rimbo pastorats kyrkliga samfällighet
95. Vaxholms församling
96. Degerfors-Nysunds församling

97. Bjarreds församling
98. Löftadalens kyrkliga samfällighet
99. Vattholma kyrkliga samfällighet
100. Södra Öknebo kyrkliga samfällighet
101. Toarps kyrkliga samfällighet
102. Södra Sandby församling
103. Tomelillabygdens församling
104. Förlösa-Kläckeberga församling
105. Hultsfreds kyrkliga samfällighet
106. Bro kyrkliga samfällighet
107. Skellefteå S:t Örjans församling
108. Karlsborgs kyrkliga samfällighet
109. Grästorps kyrkliga samfällighet
110. Aneby kyrkliga samfällighet
111. Fjälkinge kyrkliga samfällighet
112. Hällefors-Hjulsjö församling
113. Tranemo kyrkliga samfällighet
114. Almunge kyrkliga samfällighet
115. Valdemarsviks kyrkliga samfällighet
116. Kafjärdens församling
117. Götene församling
118. Skärstads kyrkliga samfällighet
119. Rådmansö-Frötuna kyrkliga samfällighet
120. Norra Kyrketorps kyrkliga samfällighet
121. Ryssby-Åby kyrkliga samfällighet
122. Klinte kyrkliga samfällighet
123. Films kyrkliga samfällighet
124. Västra Vikbolandets församling
125. Glanshammars församling
126. Brösarp-Tranås församling
127. Grundsunda församling
128. Virserums kyrkliga samfällighet
129. Mellösa församling
130. Sorsele församling
131. Roslagsbro-Vätö kyrkliga samfällighet
132. Nykils pastorats kyrkliga samfällighet
133. S:t Anna församling
134. Sunds kyrkliga samfällighet
135. Bettna kyrkliga samfällighet
136. Målilla med Gårdveda församling
137. Envikens församling
138. Stugun-Borgvattnets kyrkliga samfällighet
139. Finnerödja-Tiveds församling
140. Edefors församling
141. Blomskog-Trankils kyrkliga samfällighet
142. Växjö församling
143. Luleå kyrkliga samfällighet
144. Borås kyrkliga samfällighet
145. Jönköpings kyrkliga samfällighet

146. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF)
147. Sveriges begravningsbyråers förbund (SBF)
148. Fonus
149. Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer
150. Sveriges Kyrkokamerala förening
151. Promessa Organic AB
152. Delegationen för romska frågor
153. Sametinget
154. Svenska Tornedalingars Riksförbund
155. Sverigefinländarnas delegation
156. Mångkulturellt centrum
157. Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS)
158. Islamiska samarbetsrådet
159. Judiska centralrådet
160. Sveriges kristna råd
161. Sveriges buddhistiska samarbetsråd
162. Föreningen Humanisterna